

SLOVENSKI vestnik

Letnik XXIX.

Celovec, petek, 20. december 1974

Štev. 51 (1690)

Ob koncu leta

Ce se v teh dneh — kakor je stara navada — ozremo nazaj na leto, ki se nagiba proti koncu, potem moramo ugotoviti, da to leto ni bilo ravno razveseljivo: ne v širokem svetovnem in vsečloveškem pomenu in še zlasti ne v ožjem pogledu na položaj naše narodne skupnosti.

Raznim žariščem vojne nevarnosti, ki enkrat v enem in potem spet v drugem delu sveta vzplamtijo v neposreden oborožen spopad, se je v tem letu pridružila še napetost na gospodarskem področju. Porast inflacije, upadanje konjunktura in podobna znamenja so opozarjala na nevarnost gospodarske krize. Klicala so po ustreznih ukrepih znotraj posameznih držav; narekovala so potrebo po odstranjevanju prepada med razvitimi in nerazvitimi ter pozivala na boj proti lakoti, če hočemo, da bo človeštvu zagotovljena prehrana tudi še za jutrišnji dan.

Kakor so bili na tem področju zastavljeni prvi koraki k uveljavljanju novih gospodarskih odnosov v svetu, tako letna bilanca tudi na političnem torišču beleži določene uspehe pri nadaljnji dekolonizaciji: in — da pomislimo npr. na Grčijo in Portugalsko — v procesu demokratizacije, kar brez dvoma dovoljuje spet večje zaupanje v bodočnost.

In na našem ožjem področju?

Zaradi nenehnega popuščanja merodajnih deželnih in državnih činiteljev zahtevam nacionalističnih krogov in pritiskom neonacističnih sil je naša država zašla v položaj, ki je na znotraj in še posebej na zunanji vse prejel kot zavidljiv. Avstrija, ki se je vedno rada ponašala kot pravna država, se je po krivdi svoje politike neizpolnjevanja prevzetih obveznosti znašla na zatožni klopi, ko ji v raznih mednarodnih forumih očitajo, da je besedolomna, da ne spoštuje pogodb.

Koroški Slovenci moramo spričo takega razvoja ugotoviti, da je Avstrija našo lojalnost, našo pripravljenost za konstruktivno sodelovanje in naše potrpežljivo čakanje na rešitev odprtih vprašanj ne le slabo poplačala, marveč naravnost zlorabila. Dvajset let od podpisa državne pogodbe pomeni namreč dvajset let varanja: kajti ne samo, da z dosedanjim "izpolnjevanjem" določil 7. člena niti eno vprašanje ni bilo zadovoljivo rešeno, temveč se je nasprotno naš položaj še bistveno poslabšal, so bile naše pravice občutno okrnjene.

Teh dejstev ne bo mogoče prikriti — ne z arogantnim zavračanjem utemeljenih opozoril, ne s potvarjanjem resnice in tudi ne z zavajanjem javnosti. Ravno leto 1974 je še posebno jasno pokazalo, da v današnji mednarodni stvarnosti manjšine niso več predmet, o katerem bi drugi barantali, ampak so splošno priznane kot polnopraven subjekt svojih težnj.

V tem spoznanju tudi koroški Slovenci stopamo v novo leto — z zaupanjem v lastno moč, v zavezanost, ki ga bomo iskali pri demokratičnih in naprednih silah Avstrije, ter na podporo, ki nam jo ponovno zagotavljajo matični in vsi jugoslovanski narodi. Tako nam bo — o tem smo lahko prepričani — tudi uspelo, da bomo prekrizali načrte tistim, ki bi nas radi zmanevirali v izolacijo, da bi potem ob zlorabi dvomljivih številke zaščitna določila državne pogodbe prefunkcionirali v "legalizirano" orodje za decimiranje in končno likvidiranje našega življa.

S položajem manjšin v Avstriji

bo seznanjena vsa svetovna javnost

Od izpolnjevanja državne pogodbe sta odvisna vloga in mednarodni ugled Avstrije

Predsedstvo zvezne konference Socialistične zveze delovnega ljudstva Jugoslavije je prejšnji teden na seji, ki so se je udeležili tudi zastopniki predsedstva SFRJ, skupščine SFRJ in zveznega izvršnega sveta, razpravljalo o ozadju in vzrokih ravnanja avstrijskih vladnih krogov, s katerim se premissljeno vzpodbuja na sovražno gonjo proti Jugoslaviji, na kršenje določil državne pogodbe, posebno določil, ki se nanašajo na položaj slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji.

Po obširnem poročilu predsednika komisije za mednarodne zveze Aleksandra Bakočevića, ki je opozoril na izmikanje in zavlačevanje jasno določenih mednarodnih obveznosti s strani Avstrije in na stanje, ki je zaradi tega nastalo v jugoslovansko-avstrijskih odnosih, ter po razpravi, v kateri so sodelovali zastopniki vseh republik in pokrajin, je predsedstvo SZDL sprejelo poseben sklep, v katerem je rečeno:

Predsedstvo poudarja, da je bila vsa politika SFRJ doslej v odnosu do republike Avstrije dosledno na načelih vsestranskega sodelovanja z vsemi državami, na podlagi aktivne miroljubne koeksistence, enakopravnosti, spoštovanja suverenosti in nevmešavanja v notranje zadeve. Ti odnosi so posebej pomembni, ko gre za sosednje dežele, med katerimi je tudi Avstrija.

Glede na to izhodišče predsedstvo zvezne konference SZDL ugotavlja, da se Avstrija sistematično izmika in zavlačuje izvajanje zelo jasnih in opredeljenih obveznosti, ki sledijo iz državne pogodbe in se nanašajo na prepoved nacistične aktivnosti, nacionalne nestrpnosti, sovražne propagande proti katerikoli državi, članci OZN, še posebej pa tistim obveznostim, iz katerih sledijo pravice in položaj slovenske in hrvaške manjšine.

Vse narode in narodnosti Jugoslavije, kot žrtve fašistične agresije in terorja in kot aktivne dejavnike antihitlerjevske koalicije, še posebej skrbi dejstvo, da je v sosednji Avstriji v nasprotju s preciznimi do-

ločili državne pogodbe, katere podpisnik je tudi Jugoslavija, še sedaj dovoljena nemotena dejavnost nacistov in neonacistov, da Avstrija dopušča in bolj in bolj postaja ozemlje za eskalacijo sovražne in propagandne dejavnosti proti Jugoslaviji, da se od tam lansirajo razne dezinformacije in špekulacije na račun jugoslovanske notranje in zunanje politike. Vse to je v popolnem nasprotju z uradnimi izjavami avstrijskih oblasti, s katerimi poskušajo ustvariti videz, kot da je njihova želja razvijanje normalnih in dobrih sosedskih odnosov.

Avstrijski odgovorni organi doslej še niso pokazali nikakršne pripravljenosti, da izpolnijo obveznosti državne pogodbe — nasprotno, v praksi še naprej izvajajo politiko raznarodovanja in asimilacije, kar je v nasprotju z znanimi načeli OZN o človekovih pravicah in z mednarodno konvencijo o odpravi vseh oblik rasne diskriminacije.

Predsedstvo opozarja, da tako stališče in praksa avstrijske vlade eno obremenjuje zgolj odnosov z eno od sosednih dežel, temveč res-

ZADOVOLJNE
PRAZNIKE
IN MNOGO
USPEHOV
V NOvem LETU
VSEM BRALCEM,
NAROČNIKOM
IN
SOTRUDNIKOM

UREDNIŠTVO IN UPRAVA
SLOVENSKEGA
VESTNIKA

no ogroža procese medevropskega sporazumevanja, varnosti in sodelovanja, in da po svoji naravi mora postati predmet razmišljanja vseh dežel, demokratičnih in naprednih sil Evrope in sveta.

V tem času sprejet odgovor avstrijske vlade na jugoslovansko noto pa ne predstavlja samo ovire za konstruktivno reševanje teh vprašanj, temveč na grob in aroganten način odklanja vsako možnost za korekturo svojega negativnega odnosa glede jasno prevzetih obveznosti v državni pogodbi. V avstrijskem odgovoru na našo noto se brez nadaljnega zanikajo osnovna dejstva in dejansko stanje, kar pa pomeni, da Avstrija ne izpolnjuje, temveč krši ali pa revidira osnovna določila državne pogodbe.

Predsedstvo posebej poudarja, da ne more biti glede pravic naših manjšin v Avstriji nikakršnih pogajanj, ker so te obveznosti republike Avstrije dovolj jasno opredeljene v državni pogodbi. Zaradi tega odločno zahteva, da se striktno izpolnijo določbe državne pogodbe in druge mednarodne pravne obveznosti Avstrije glede Jugoslavije, med katere sodi prav tako obveznost vračanja arhivov in restitucija kulturnih dobrin, ki so bile odtujene v času obeh svetovnih vojn.

Ko predsedstvo zvezne konference SZDL izraža razpoloženje vseh narodov in narodnosti, vseh delovnih ljudi in občanov Jugoslavije, se zavezuje, da bo v skladu z znanimi stališči, ki jih je naša država že ničkolikokrat zastopala tudi na sestankih konference za evropsko varnost in sodelovanje, še naprej podpirala boj naših manjšin za uresničevanje vseh njihovih pravic, ker je to sestavni del demokratičnih in humanih odnosov med narodi in državami. Socialistična zveza se bo angažirala, da bo vsa svetovna javnost seznanjena z razmerami, ki vladajo v Avstriji, s stvarnim položajem naših manjšin in z množico načinov izmikanja uradnih dolžnosti avstrijskih oblasti pri izpolnjevanju teh obveznosti.

Socialistična zveza pričakuje, da se bodo vse demokratične in napredne sile Avstrije angažirale v smislu doslednega izvajanja in spoštovanja vseh določil državne pogodbe in v tem okviru za izpolnjevanje obveznosti glede slovenske in hrvaške narodne manjšine. Predvsem pa je od izpolnjevanja teh obveznosti odvisna vloga in mesto Avstrije v današnjem svetu in njen mednarodni ugled.

„Bela knjiga“ o koroških Slovencih

Na torkovi seji ministrskega sveta je kancler dr. Kreisky poročal o prošnji koroške deželne vlade, naj bi zvezna vlada pripravila in objavila izčrpano poročilo o položaju koroških Slovencev, kakor bo to v svojem območju napravila tudi deželna vlada. Na podlagi teh dveh poročil bo — kakor je napovedal kancler — približno v enem letu izdana „Bela knjiga“, ki naj bi prikazala zgodovino ter gospodarski in kulturni položaj koroških Slovencev, prav tako pa tudi sožitje obeh narodnih skupnosti na Koroškem in predvsem vsa tista vprašanja, ki so pomembna za izpolnitev člena 7 državne pogodbe. Tozadevno poročilo je ministrski svet odobril.

O tozadevni pobudi in sklepu v koroškem deželnem zboru smo v našem listu že poročali, zato za osvežitev spomina le naslednje:

■ 13. oktobra je zahtevo po takem „poročilu“ postavil koroški Heimatdienst na svojem zborovanju v Celovcu.

■ 22. oktobra je na pobudo ÖVP sledil sklep v koroškem deželnem zboru.

■ 17. decembra pa se je s tem bavila tudi že zvezna vlada.

Spet nov dokaz, da so na Koroškem in v Avstriji tja do najvišjih uradnih forumov zelo poslušni in ubogljivi, kadar gre za izpolnitev zahtev nemških nacionalistov!

24. Slovenski ples v Celovcu

Prijatelje domače družabnosti obveščamo, da bo 24. Slovenski ples — tradicionalna slovenska veselica v Celovcu — v soboto 11. januarja 1975 s pričetkom ob 20. uri v prostorih Delavske zbornice. Tudi tokrat bosta sodelovala dva znana in priljubljena ansambla s pevci. Nadaljnje podrobnosti bomo še pravočasno objavili.

Slovenska prosvetna zveza

Vljudno vas vabimo na

6. KOROŠKE KULTURNE DNI

ki bodo v času od 27. do 29. decembra 1974
v Delavski zbornici v Celovcu

V plenarnih predavanjih in v sekcijah bodo referenti iz Koroške in Slovenije obravnavali narodnostna, pravna, gospodarska in zgodovinska vprašanja. V okviru letošnjih Koroških kulturnih dni bomo priredili tudi zgodovinsko in umetnostnozgodovinsko ekskurzijo po delu Koroške.

V času 6. Koroških kulturnih dni bo razstavljal GUSTAV JANUŠ svoja novejša slikarska dela v Delavski zbornici.

V petek 27. decembra se bodo v Modri dvorani Doma glasbe v Celovcu predstavili sodelavci MLADJA s filmom, referatom in najnovejšo številko mladja. Nato bo sledila diskusija z mladjevc.

S sporedom bomo začeli v petek ob deveti uri.

Za pripravljajalni odbor:

dr. Gustl Malle I. r.

dr. Janko Zerzer I. r.

Odločno zahtevamo od Avstrije da izpolnjuje svoje obveznosti

Ob dnevu človekovih pravic je bila — kakor smo kratko poročali že v zadnji številki našega lista — v Ljubljani proslava, ki so se je udeležili številni vodilni predstavniki družbenopolitičnega življenja Slovenije. Na proslavi je govoril član predsedstva CK ZKJ in predsednik mestne konference SZDL Ljubljana Jože Smole. Orisal je pomen deklaracije človekovih pravic ter prikazal odnos do tega dokumenta tako v Jugoslaviji kot tudi v svetu. Poudaril je, da je eno od osnovnih določil te deklaracije nedvomno načelo o enakih pravicah vseh ljudi ne glede na narodnostno pripadnost.

„Jugoslavija to določilo dosledno spoštuje,“ je dejal Smole, „ne moremo pa tega trditi o sosednjih državah, v katerih žive naše narodnostne manjšine.“ V tej zvezi je Smole posebno obširno govoril o položaju slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji ter poudaril:

Z državno pogodbo je Avstrija prevzela zelo določene, precizne obveznosti glede tega, da bo v vsakem pogledu zagotavljala enakopravnost in dejanske možnosti vsestranskega razvoja pripadnikom slovenske in hrvaške narodnosti na Koroškem, Štajerskem in Gradiščanskem. S tem pa se je tudi zavezala, da jim bo v zagotavljanju teh pravic in tako pojmovanega vsestranskega razvoja posvečala posebno skrb. V vsebinskem pogledu pomeni to obvezo, da se bo aktivno zavzemala za odstranjanje posledic dolgoletnega zatiranja slovenske in hrvaške manjšine, za eliminiranje posledic prisilne asimilacije. To pomeni tudi obvezo, da bo ustvarjala splošno vzdušje, ki bo v prid pripadnikom slovenske in hrvaške manjšine, ter da se bo brezkompromisno zoperstavljala pojavom šovinizma, nacionalizma, nacionalne mržnje in nestrpnosti in še posebej, da bo energično preprečevala sleherni poskus raznarodovalnega pritiska na manjšine.

Čeprav je že polnih 19 let preteklo od podpisa državne pogodbe, v Avstriji še vedno niso ustvarjeni osnovni predpogoji za takšen razvoj pripadnikov slovenske in hrvaške manjšine. Nasprotno, pravice, ki so si jih s težkim bojem pridobili pripadniki slovenske in hrvaške manjšine, se iz leta v leto zožujejo. Šovinistične in nacionalistične sile so dobile svobodo neoviranega delovanja in so se razbohotile. Raznarodovalni pritisk na slovensko in hrvaško manjšino se stalno stopnjuje.

Avstrijske oblasti trdijo, da so z izjemo dvojezičnih napisov že izpolnile vse obveznosti do slovenske in hrvaške manjšine, da so že realizirale 7. člen državne pogodbe. Trdijo, da so v odnosu do slovenske in hrvaške manjšine storile celo več, kot so dolžne po določilih te pogodbe, in dodajajo, da imajo pripadniki slovenske in hrvaške manjšine v nekem smislu celo več pravic kot pripadniki večinskega naroda. Premalo je, če rečemo, da so takšne trditve povsem neutemeljene, saj zvenijo kot posmeh in zasmeš dejanskemu stanju.

Ob priznanju avstrijske vlade, da zares še ni izpolnila obveznosti dvojezičnih napisov pa se velja malo zaustaviti, kajti to se neposredno tiče na splošno pogojev in vzdušja, ki vlada v tem delu Avstrije. Takšno mučno vzdušje so ustvarile prav nacionalistične šovinistične sile, katerim so avstrijske oblasti dovolile neomejeno delovanje. In prav to, da so oblasti ne samo tolerirale takšne sile, da so jim dajale popolno svobodo zastrupljanja ozračja, predstavlja najbolj flagrantno kršitev določil državne pogodbe. Kajti s to pogodbo se je Avstrija zavezala, da bo preprečila in onemogočila sleherni raznarodovalni pritisk kakor tudi vsako šovinistično dejavnost proti slovenski in hrvaški manjšini.

Ne gre za formalen odnos do določil državne pogodbe, gre za vsebinski princip. Navajanje števila šol na Koroškem, v katerih se slovenski otroci poleg nemškega jezika učijo še slovenskega jezika, ni noben resen argument za trditev, da je Avstrija izpolnila določila 7. člena državne pogodbe. Veliko več o tem pove dejstvo, da je Avstrija ukinitelj dvojezično šolo na področjih, kjer živi slovenska manjšina. Prav s tem je zadala bistveni udarec manjšini, kajti resnična sloga med pripadniki večinskega in manjšinskega naroda se zagotavlja tudi na ta način, da eni in drugi poznajo oba jezika, da sta oba jezika enakopravna, da so zares enakopravni pripadniki večinskega in pripadniki manjšinskega naroda. Z ukinitvijo tako pojmovanega šolstva pa so avstrijske oblasti tudi na vzgojno-izobraževalnem področju odprle vrata šovinističnim silam in njihovemu nenehnemu pritisku na slovensko manjšino.

Najbolj jasen dokaz, da Avstrija še vedno ne namerava storiti ničesar resnega v prid pripadnikom manjšine, dokaz, da se ne samo izmika uresničevanju določil, temveč, da skuša tudi enostransko revidirati osnovna določila državne pogodbe, pa je zamisel o nekakšnem posebnem ugotavljanju, posebnem štetju manjšine. Avstrijska vlada se skli-

sleherni poskus oživiljanja ali obnavljanja nacizma v kakršnikoli obliki. Kako se avstrijske oblasti obnašajo do teh obveznosti! Na avstrijskem ozemlju se vrstijo razne odkrite in prikrite nacistične manifestacije. Dovoljuje se, na razne načine in v raznih oblikah, praktično neomejeno delovanje starih nacistov in neonacistov. Dokazov za to je veliko. Najhujši primer so manifestacije fistiških organizacij, ki se danes že upajo kar direktno sklicevati na svojo nacistično preteklost; še več pa je primerov organizacij, ki v bistvu vršijo po duhu nacistično dejavnost. Pri tem ni tako važno, kako se formalno kličejo in kakšni so njihovi statuti, temveč je bistveno, kaj počenjajo.

Vse to se skuša opravičevati v imenu nekakšne demokracije. Takšno sklicevanje na demokracijo je zares neokusno in skrajno ci-

Napad na slovensko gimnazijo predmet tožbe proti Heimatdienstu

Na zborovanju koroškega Heimatdiensta dne 13. oktobra na Novem trgu v Celovcu se je — kakor smo že poročali — med drugim pojavil tudi izzivalni transparent z žaljivim napisom „Das große Gift! Slovenisches Gymnasium in Klagenfurt“ (Veliki strup! Slovenska gimnazija v Celovcu). Zaradi tega transparenta je prišlo potem do vrste protestov, tako tudi s strani proforskega zbora in učencev slovenske gimnazije.

Prejšnji teden je bila v tej zadevi razprava pred celovškimi sodiščem, kajti profesorji slovenske gimnazije so vložili

tožbo proti predsedniku Heimatdiensta dr. Feldnerju kot odgovornemu za prireditve, na kateri je prišlo do tega napada na gimnazijo. In glej čudo: predsednik KHD ne samo da je odklonil vsako odgovornost, marveč je celo — po svojem pravnem zastopniku dr. Mayerju — skušal prepričevati sodišče, da transparenta sploh ni videl, dokler ni bil objavljen v tisku(!).

Ne vemo, ali bo sodišče verjelo taki čudni „slepoti“ (kajti dr. Feldner je moral biti res povsem zamaknjen, če — kakor trdi — ni videl transparenta, ki je ves čas zborovanja vi-

sel nad zborovalci tik pred tribuno, na kateri so stali prireditelji in govorniki, med njimi tudi dr. Feldner); vsekakor je bila razprava preložena, ker se obtoženi dr. Feldner oz. njegov zastopnik ni hotel distancirati od žaljive vsebine transparenta.

Mimo vsega tega pa je značilno še nekaj drugega: slovenska gimnazija v Celovcu je avstrijska državna ustanova kot vsaka druga podobna šola. Toda doslej še ni bilo slišati, da bi Avstrija branila ugled te svoje ustanove. Pa menda ne zaradi tega, ker je do napada in žalitve prišlo na prireditvi KHD?!

cuje na to, da državna pogodba ne prepo-veduje štetja manjšine. Že takšen argument je sam po sebi zelo indikativen. Iz njega jasno sledi, da je avstrijska vlada proti vsebini državne pogodbe, ki jasno opredeljuje obveznosti do slovenske in hrvaške manjšine. Če bi imela pošten odnos, k čemur jo obvezuje državna pogodba, se ne bi ukvarjala z idejo posebnega štetja manjšine, temveč bi se morala ukvarjati z vprašanjem, zakaj sta se številčno zmanjšali slovenska in hrvaška manjšina, kako je prišlo do tega, da manjšini nista rasli, kar bi pri normalnih pogojih bilo povsem normalno. Avstrijska vlada pa očitno nima namena, da bi odpravljala nenormalne pogoje, ki vladajo na Koroškem, Štajerskem in Gradiščanskem. Najbolj jasen dokaz tega pa je trditev avstrijske vlade, da se problem manjšin v avstrijski Štajerski sploh ne postavlja. Kako naj to razumemo? Kot trditev, da manjšine na Štajerskem ni! Ali naj to razumemo kot trditev, da avstrijska vlada smatra, da je tam že docela izvršena prisilna asimilacija!

Z državno pogodbo se je Avstrija tudi zavezala, da bo dosledno izvršila denacifikacijo in da bo na svojem ozemlju preprečila

nično, saj je jasno, da je tako po duhu nacistično ali neonacistično delovanje naperjeno proti demokraciji. Ali je zares potrebno spominjati, kam so v ne tako davni preteklosti pripeljali nacionalizem, šovinizem, in nacizem! Ne glede na to, kako si nekdo tolmači demokracijo, pa je sklicevanje na tudi tako pojmovano demokracijo popolnoma irelevantno, kajti Avstrija se je z državno pogodbo zelo precizno zavezala, da bo preprečila in onemogočila sleherni nacistično dejavnost. Z drugimi besedami povedano, ona se je zavezala, da bo tudi po svojem načinu pojmovano demokracijo spravila v sklad s to obveznostjo.

Z vso odločnostjo zahtevamo od Avstrije, da izpolnjuje obveznosti iz državne pogodbe. Pri teh upravičenih zahtevah izhajamo iz načelnih, principijskih stališč. Postavljamo jih, ker iskreno želimo, da bi odnosi med nami in Avstrijo bili dobri, ker želimo, da bi sodelovanje bilo v vsebinskem pogledu razvito. Vztrajamo pri tem, ker se v celotnem svojem delovanju zavzemamo za uresničitev načel in določil Ustanovne listine Združenih narodov, Splošne deklaracije človekovih pravic in drugih mednarodnih listin.

Odmevi v tisku

Jugoslovanski tisk je ob koncu zadnjega tedna v obširnih izveščkih objavil avstrijski odgovor na jugoslovansko noto glede izpolnjevanja oziroma neizpolnjevanja mednarodnih obveznosti Avstrije. Poleg tega pa so vsi vodilni listi ta odgovor tudi izčrpno komentirali.

Tako je Tanjugov diplomatski urednik Velimir Budimir v svojem komentarju ugotovil, da že prve uradne reakcije v Jugoslaviji na odgovor avstrijske vlade kažejo, da bo glede rešitve nesoglasij o položaju manjšin težko najti drugačno pot kot pa hitro in celovito izpolnitev obveznosti, ki jih Avstriji nalaga državna pogodba. To prepričanje temelji na dejstvu, da je avstrijski odgovor povsem negativen in nekonstruktiven. Pri tem omenja komentator predvsem poskus Avstrije, da bi v svetovni javnosti ustvarila videz, kakor da Jugoslavija noče pogajanj, medtem ko da je Avstrija pripravljena pogovarjati se o vseh odprtih vprašanjih. „Vedeti pa je treba, da se je Jugoslavija v želji, da bi obranila dobrososedske odnose, že dve desetletji pogajala na različnih ravneh, toda razen obljub ni dosegla ničesar konkretnega.“

Tanjugov komentator nadalje meni, da bistvo problema ni v tem, ali bi se ali se ne bi pogajali, marveč gre za jasne in podpisane dolžnosti Avstrije, ki pa jih le-ta ne izpolnjuje. Žal v tem pogledu tudi najnovejša izjava kanclerja Kreiskega ne pomeni nič drugega kot avstrijski odgovor na jugoslovansko noto, ki pa je po mnenju uradnih jugoslovanskih krogov nekonstruktiven in negativen.

Zagrebski „Vjesnik“ poudarja, da je avstrijska nota formalistična in ne daje nobenega odgovora na katerokoli zastavljeno vprašanje. Zato je očitno, da na Dunaju nočejo izpolniti mednarodno-pravnih obveznosti, marveč bi jih radi spremenili v dvostranski dogovor, kar pa bi pomenilo revizijo državne pogodbe. Nota jasno kaže, da so se jugoslovansko-avstrijski odnosi poslabšali, in sicer ne le zaradi stališča Dunaja glede državne pogodbe, marveč kot posledica protijugoslovanske politike, ki je v Avstriji postala „uradna in državna“. To ni taktika ali politika trenutka — ugotavlja list — ampak dolgoročno usmeritev in zato bo Jugoslavija logično morala podvzeti nove korake; ali bodo ti koraki bilateralni ali mednarodni ali kakršnikoli že, pa zavisi tudi od nadaljnjih potez Avstrije.

Glasilu Jugoslovanske ljudske armade „Narodna armija“ med drugim opozarja na stališče Jugoslavije glede tako imenovanega ugotavljanja manjšine in pravi, da predstavlja za avstrijsko zvezno vlado določene obveznosti že sam obstoj slovenskega, hrvaškega ali mešanega prebivalstva, kajti državna pogodba ne zahteva nobenega predhodnega „ugotavljanja“ neke določene narodne manjšine.

Tednik „Nin“ se posebej bavi z zadnjo izjavo kanclerja Kreiskega in pravi, da je to „ponudba na drsečem pesku zavestnega izmikavanja jasno postavljenim obveznostim iz državne pogodbe glede ške manjšine v Avstriji“. Sarajevski položaja in pravic slovenske in hrvaškega „Oslobođenje“ naglašajo, da bi morali avstrijski uradni krogi, namesto da stalno ponavljajo željo in pripravljenost za pogovore in pogajanja, z mnogo več realizma pregledati svojo lastno pripravljenost za izpolnitev prevezetih obveznosti. Zagrebski „Večernji list“ pa ugotavlja, da izjava kanclerja Kreiskega o dvostranskih pogajanjih kot metodi izpolnitve obveznosti iz državne pogodbe samo dokazuje, da je Avstrija izbrala za končni cilj spremembo duha in besede tega mednarodnega dokumenta.

KNJIŽNA ZBIRKA SPZ:

Spet dragoceno darilo ljubiteljem dobre slovenske knjige

Ravno še pravočasno za praznike je Slovenska prosvetna zveza začela razpošiljati letošnjo knjižno zbirko, ki po stari tradiciji spet predstavlja dragoceno darilo ljubiteljem dobre slovenske knjige. Upravičeno govorimo o darilu, saj so knjige — pet po številu — ob izredno nizki ceni celotne zbirke res podarjene. In prav tako upravičeno govorimo o dragocenosti, kajti v sodelovanju s Prešernovo družbo v Ljubljani posreduje SPZ naročnikom in interesentom knjige, ki bodo zanimive po vsebini in bogate po opremi res lepa obogatitev za vsako knjižnico oziroma knjižno polico v naših domovih.

V naslednjem sestavku moremo posamezne knjige predstaviti seveda le v zgoščeni obliki.

KOROŠKI KOLEDAR za leto 1975 daje poseben poudarek dvema obletnicama v prihodnjem letu: to je tridesetletnica konca druge svetovne vojne in zmage nad fašizmom ter dvajsetletnica državne pogodbe in zopetne vzpostavitev demokratične neodvisne republike Avstrije. Če ob 20-letnici državne pogodbe s posebnim ozirom na dosedanje izvajanje ali neizvajanje njenega 7. člana dr. Franci Zwitter upravičeno piše o dvajsetih letih varanja, potem je prav tako pravilna tudi ugotovitev Karla Prušnika - Gašperja, da 30 let svobode pomeni hkrati 30 let boja — boja namreč za uresničitev pravic, ki jih državna pogodba jamči koroškimi Slovincem; pa tudi boja proti ostankom fašizma in proti porajanju neonacizma v naši državi.

Sicer pa je vsebina koledarja tokrat sploh v pretežni meri posvečena manjšinski problematiki in boju za uveljavitev narodnostnih pravic tako pri nas kakor tudi drugod. Andrej Brenk govori o pravnem položaju narodnih manjšin v Jugoslaviji na splošno, medtem ko Leo Fusilli tozadevno ureditev konkretizira na primeru italijanske narodnostne skupnosti v Sloveniji; oba prispevka sta odraz stvarnosti, ki jo narekuje manjšinska politika, zgrajena na načelu, da manjšine niso breme, marveč nasprotno obogatitev. Zato je toliko bolj očitna raz-

lika, ki prihaja do izraza v članku Dušana Nečaka, ki piše o vidikih asimilacije z ozirom na položaj slovenske manjšine na Koroškem. Problematiki koroških Slovincem v preteklosti in sedanjosti so posvečeni tudi članki: Ukrep regionalnega prostorskega urejanja na Koroškem in njihov vpliv na slovensko narodnostno skupnost (dr. Pavel Apovnik); Koroški Slovenci v dobi Taaffeja (dr. Avguštin Malle); Problemi informiranja nemške javnosti (Zdravko Velik); Iz stare lipe pogajanja novo drevo (Janez Vigrednik). O znanstvenem in neznanstvenem obravnavanju krajevnih imen poroča R. Vouk, Andrej Wieser pa opisuje prosvetno delovanje v Borovljah in okolici, medtem ko je Tone Zorn s svojo razpravo o vindliški teoriji na Štajerskem opozoril na zanimivo paralelo nemškonacionalne politike pri germaniziranju Slovincem. Poleg tega beremo v koledarju o Baskih kot prepovedanemu evropskemu narodu (Peter Vodopivec) ter o načelih politike neuvrčenosti (Drago Košmrlj). Naši najmlajši „umetniki“ se spominjajo lanske likovne kolonije v Vuzenici, Danilo Prušnik se bavi s športno dejavnostjo med koroškimi Slovinci, z leposlovnimi prispevki iz domačega vrta poezije in proze pa so tokrat zastopani Andrej Kokoč, Milka Hartman, Valentin Polanšek, Stanko Wrulich, Vera Inzko, Andreja Zikulnig in Andrej Mohar.

Naj ob koncu le še dodamo, da je koledar bogato ilustriran in tako

tudi v sliki pripoveduje predvsem o kulturno-umetniški ter športni dejavnosti med koroškimi Slovinci.

MLADA BREDA je naslov lepo opremljene knjige, ki vsebuje bogat izbor najlepših slovenskih narodnih pesmi. Izbor je napravil in zbirko uredil Boris Merhar, ki je kot priznan strokovnjak napisal tudi obširne opombe. Knjiga, ki jo je opremila in ilustrirala Melita Volkšlihova, posreduje pester prerez skozi dragoceno izročilo preteklosti — od epskih preko baladnih do ljubezenskih narodnih pesmi. Za velik del tega gradiva velja, da je današnjemu rodu že precej nepoznano, zato bo knjiga opravila važno nalogo s tem, da bo pomagala ohraniti tovrstno narodno blago.

UGASLO OGNJIŠČE se imenuje povest, ki jo je napisal avtor velikega leposlovnega dela o narodnoosvobodilnem boju slovenskega naroda — Ukane. Tudi v tej povesti pripoveduje Tone Svetina o vojni, toda ne da bi jo poveljeval, marveč jo prikazuje kot največje zlo človeštva. Zgodba o samotarju Florjanu se dogaja v nepreglednih gozdovih Jelovice, začena se v dnevi prve svetovne vojne in se konča med drugo svetovno vojno, ko se samotarjeva življenjska pot zaključi v trenutku, ko hiti k partizanski edinici, da bi jo obvestil o nevarnosti nemškega napada. Sicer pa izžareva povest pristno lovčevno ljubezen do narave in divjadi.

KO ZORI ČLOVEK ali Izpoved nekega človeka je zgodba mladega človeka, v kateri je pisatelj Janez Švajncar narisal podobo mnogih današnjih mladih ljudi, ki še prelahkoto jemljejo življenje, se lahko miselno zapletajo na vse strani, dokler se življenje ne postavi prednje v vsej svoji trdoti in je potem mogoče najti rešitev le še s trdnim voljo. Tudi s tem romanom je mariborski pisatelj dokazal, da zajema snov za svoje umotvore sredi resničnega življenja, kjer junaki ni-

Prijetne praznike in uspešno novo leto vsem članicam in članom, sodelavcem, prijateljem in somišljenikom

ž e l i j o :

Slovenska prosvetna zveza Zveza slovenskih žena
Zveza koroških partizanov Slovenska kmečka zveza
Slovensko šolsko društvo Zveza slovenskih izseljencev
Slovenska mladina Slovenska fizikurna zveza
Slovensko planinsko društvo

Zveza slovenskih organizacij na Koroškem

so lepo naslikani ideali, marveč ljudje z vsemi svojimi odlikami in tudi napakami.

ZDRAVJE IZ RASTLIN je podobno kot lanska knjiga „Naše stanovanje“ poljudno napisan priročnik, ki nam bo dobrodošel za vsakdanjo rabo. V njem je dr. Franjo Smerdu podal pregled o delovanju in uporabi zdravih rastlin, ki jih v pregledni obliki predstavlja ljubitelju narave. Knjiga je zasnovana tako, da današnjemu tako zelo zaposlenemu človeku omogoči, da se lahko čim hitreje seznanji z zdravilnimi rastlinami ter njihovo zunanjo podobo in lastnostmi. V bogato ilustrirani knjigi so posamezne rasli-

ne opisane na vsakomur razumljiv način, ob koncu pa so dodani še sezname slovenskih in latinskih imen rastlin ter pregled o zdravilnem delovanju rastlin pri posameznih boleznih.

Celotna zbirka petih knjig, ki obsega daleč nad tisoč strani privlačnega in poučnega branja, stane tudi letos samo 60 šilingov (kdor želi imeti koledar sam, bo plačal zanj 30 šilingov in za vsako ostalo posamezno knjigo 10 šilingov), tako da si jo bo res lahko vsakdo nabavil. Knjižne zbirke SPZ dobite pri krajevnih prosvetnih društvih ali v knjigarni „Naša knjiga“ v Celovcu.

6. Koroški kulturni dnevi

od 27. do 29. decembra 1974
v Delavski zbornici v Celovcu

S P O R E D

PETEK, 27. DECEMBRA

9.00 Otvoritev

Plenarna predavanja

Miran Zwitter: Nova deželna ustava in koroški Slovenci

10.30 Gorazd Kušej: Pravna zaščita manjšin v Italiji

12.00 Otvoritev razstave GUSTAVA JANUSA

Prva sekcija

14.30 Pavel Apovnik: Izobraževanje odraslih

16.00 Rudolf Vouk: Preureditev razmestitve šol

Druga sekcija

14.30 Pavle Zablatnik: Koroški znanstveniki

16.00 Augustin Malle: Dostopnost znanstvenih ustanov in virov za Slovence

20.00 „mladje“. Včeraj smo razbili klop (Modra dvorana Doma glasbe)

SOBOTA, 28. DECEMBRA

9.00 Tone Zorn: Postavljanje zahteve po ugotavljanju manjšine

10.00 Blaž Singer: Kmetijska politika

11.00 Feliks Wieser: Gospodarski aspekti regionalizma

14.00 Forumna diskusija: KRITERIJI NARODNE ZAVESTI (Modra dvorana Doma glasbe)

Uvodne besede Janko PLETERSKI - Ljubljana

Franc WEDENIG - Celovec
Koreferent iz vrst Slovincem v Italiji

NEDELJA, 29. DECEMBRA

9.00 Ekскурzija pod strokovnim vodstvom: HODIŠE — OTOK — KRNSKI GRAD — GOSPA SVETA

TRIBUNA BRALCEV — TRIBUNA BRALCEV — TRIBUNA BRALCEV — TRIBUNA BRALCEV —

Zasluge in kariera

Potrjen SS-Oberscharführer črne SS, ilegalen član nacistične učiteljske zveze (ki je bila del nacistične stranke) od decembra 1936 naprej (kjer je bil pristojen za Volkstumspädagogik in Volkstumspädagogische Forschung) ter Kreishauptamtsleiter der NSDAP dr. Franz Koschier ni postal le direktor nemškega učiteljskega v Kranju (očitno z nalogo: „... aus den uns anvertrauten Jungen und Mädchen volksverbundene Erzieher, weltanschaulich gefestigte Lehrer und einsatzbereite Kämpfer zu machen“, kakor je zapisal v Jahresbericht der Lehrerbildungsanstalt Krainburg, 1943/44) in nemški šolski svetovalec v Ljubljani; preko odpuščane iz službe po koncu tisočletne rjave gloriole in udeleževanju v „Kärntner Heimatwerk“ je dr. Koschier konec koncev postal ravnatelj muzeja ter resnični dvorni svetnik.

Saj se je znal kot strokovnjak za „Volkstum“ postaviti v pravo luč, da je bilo pozabljeno vse, kar se je bilo zgodilo pred majem 1945, v dobi, ko je še pisal: „Nationalsozialistische Weltanschauung, lebendige Volksgemeinschaft und Einordnung in den ewigen Kreislauf der Zeit sind die Kennzeichen unseres Brauchtums... Der Glaube an den Führer, an seine Idee be-seelt sie...“ (Der Heimatkreis, August 1939).

Ne vemo, ali je bila ta izpoved merodajna, da je postal dr. Koschier organizator dveh centralnih proslav ob 10. oktobru, na katerih je vladalo ostro protislovensko vzdušje, ki nikakor ni bilo v skladu z nalogami in smislom druge avstrijske republike in njeno državno pogodbo.

Upravičen je dvom, ali je bilo res potrebno, da se v drugi avstrijski republiki odlikuje s činom resničnega dvornega svetnika oseba, ki je bila med zadnjo vojno še leta 1944 tako slepo navdušena za nacistično Nemčijo, kot to izhaja iz dokumentov z dne 24. 3. 1944 oziroma 12. 11. 1944, ki je oba podpisal dr. Koschier za „Der Deutsche Berater für die Provinz Laibach“. Prvo pismo je naslovljeno na šefa pokrajinske uprave generala Rupnika v zadevi pouka zgodovine: „Als Abschluß der Geschichtsbetrachtung ist das Reich als Füh-

rungsmacht und Vorkämpfer für das neue Europa zu besprechen.“ Drugo pismo, naslovljeno na rektorat ljubljanske univerze, pa zavrača oprostitev profesorjev pri kopanju okopov z utemeljitvijo: „Unsere Pflicht als Akademiker ist es, dem Volke durch vorbildlichen Einsatz vorzuleben“ — in to še tik pred koncem vojne!

Znano je, da ni samo Avstrija, marveč je tudi Jugoslavija po letu 1945 odpustila marsikateremu bivšemu nacistu. Z ozirom na razvijanje resnično dobrih odnosov med Avstrijo in Jugoslavijo je molčala slovenska manjšina, ko je dr. Koschier kljub svoji „preteklosti“ tako napredoval v svoji službi. Pa tudi Slovenija je molčala, ko je bil dr. Koschier devet let po vojni na obisku kot član uradne delegacije.

Vsaj od leta 1970 naprej pa je dr. Koschier spet strogo na protislovenski liniji. Z letošnjim oktoberskim

V rubriki „Tribuna bralcev“ objavljamo od časa do časa dopise, ki jih prejmemo za objavo v našem listu. Pri tem pa izrecno poudarjamo, da v posameznih prispevkih izraženo mnenje ni nujno tudi mnenje uredništva.

Uredništvo

pamfletom „Kärnten — eine Information“ je to dovolj jasno dokazal.

Na Koroškem je brez dvoma veliko sposobnih ljudi, ker je koroški človek, bodisi slovenskega ali nemškega porekla, na splošno nadarjen in sposoben. Zato je res upravičeno vprašanje, zakaj neki je moral ravno dr. Koschier v drugi avstrijski republiki tako napredovati, ko bi vrsta drugih še bolj ali vsaj nič manj sposobnih, pa vendar bolj uvidevnih osebnosti lahko izpolnila mesto, ki ga je zasedel on. Ali ni tudi v tem treba videti koroško vzdušje in koroško mentaliteto?

L. M.

Misli ob praznikih

Spet so pred nami prazniki in izmenjana bodo nešteta voščila z željami posameznikov, družin, podjetij in ustanov, da bi v zadovoljstvu preživeli božične praznike ter uspešno stopili v novo leto. Prazniki so tudi tisti čas, ko se bomo v družinskem krogu veselili, da smo zopet skupaj, kar je v tem prenapetem času, že kar nekaj nenavadnega. Po stari navadi pa naj bi prazniki tudi ustvarjali razpoloženje notranjega mira.

Lansko leto je ta mir kalila negotovost, kakšna bo prihodnost na gospodarskem področju ter skrb za usodo naše narodnostne skupnosti, ki se vedno zmanjšuje in uresničitev v avstrijski državni pogodbi zajamčenih pravic. Letos pa na žalost ugotavljamo, da se je položaj tozadevno še bistveno poslabšal, tako da z upravičeno zaskrbljenostjo zremo v prihodnost.

Ko tako razmišljamo in brepenimo po mirnem sožitju zlasti v deželi, imamo v mislih tudi veliko družino zbrano okrog našega glasila Slovenskega vestnika, ki se trudi in prizadeva, da bi v čim popolnejši meri bil

„Film Cvetje v jeseni“ navdušuje

Slovenska prosvetna zveza redno skrbi za slovenske filmske predstave v kinematografih južne Koroške. Tako so naši ljudje širom Koroške imeli priložnost videti vrsto slovenskih filmov in spoznati dosežke slovenske filmske umetnosti. Zadnji film, ki ga je SPZ posredovala je bil „Cvetje v jeseni“, ki ga je RTV Ljubljana posnela po istoimenskem romanu Ivana Tavčarja. „Cvetje v jeseni“ je RTV Ljubljana oddajala kot televizijsko nadaljevanje, na osnovi katere so v skrajšani obliki izdelali še celovečerni film za kinematografe. Le-tega smo videli tudi pri nas na Koroškem.

Ker je zanimanje za film „Cvetje v jeseni“ bilo tako veliko in zaradi tega ni bilo možno, da bi film videli vsi ljubitelji slovenske filmske umetnosti, se je SPZ odločila, da bo skušala dobiti ozkočrtno ko-

pijo, torej celotno izvedbo TV nadaljevanke, ki trajajo skupno tri ure. RTV Ljubljana je SPZ pri tem šla na roko in ji kopijo filma dala na razpolago. SPZ je možnost za predvajanje filma sporočila včlanjenim društvom, ki so z veseljem sprejeli take filmske večere v svoj kulturni spored.

Društva so s filmskimi večeri že pričela. Prva predstava je bila v Št. Janžu v Rožu, druga v Selah-Kolu, ponovno spet v Št. Janžu, medtem ko bodo naslednji filmski večeri v Vrbi ob Vrbskem jezeru in v Ločah nad Baškim jezerom. Zaradi dolžine filma ga bo ponekod treba predvajati v nadaljevanjih odnosno po želji posameznega društva.

Prvi filmski večeri so pokazali, da je SPZ napravila lepo akcijo, saj so ljudje navdušeni nad čudovitimi barvnimi posnetki filma in seveda z vsebino, ki jo je po Tavčarjevem romanu za film priredil literarni urednik RTV Ljubljana Mitja Mejak, posnel pa režiser Klopčič. Tudi igralci so prvaki slovenske odrske umetnosti in je film „Cvetje v jeseni“ zato vsestransko odlično filmsko delo kar potrjuje tudi dejstvo, da je film prejel vrsto nagrad in priznanj.

OBVESTILO

Srečanje absolventov slovenske gimnazije letnika 1965, bo letos v ponedeljek, dne 30. decembra 1974 s pričetkom ob 19.00 uri v hotelu Janach v Celovcu.

V Gradcu ustanovili „Klub slovenskih študentov“

V torek 10. decembra so slovenski študentje, ki študirajo v Gradcu imeli v klubi dvorani študentskega doma „Schwarzhelm“ svoj ustanovni občni zbor „Kluba slovenskih študentov v Gradcu“.

Za predsednika kluba so soglasno izvolili Jankota Kulmeža, za podpredsednico pa Milico Smolejevo. Ustanovnega občnega zbora se je udeležilo 28, od skupno 37 študentov, ki študirajo v Gradcu. To je sedaj drugi klub slovenskih študentov v Avstriji; prvi na Dunaju obstoja že osem let.

K ustanovitvi kluba slovenskim študentom v Gradcu iskreno čestitamo.

Tudi na Ravnah podprli koroške Slovence

Slovesnosti ob dnevu koroških prosvetnih delavcev na Ravnah na Koroškem, v soboto, dne 14. decembra, ki so jo pripravili izobraževalna skupnost z Raven in Dravograd ter sindikat prosvetnih delavcev obeh občin, so se udeležili tudi predstavniki koroških Slovencev — predsednik Zveze slovenskih organizacij dr. Franci Zwitter, predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev dr. Jožko Tischler in ravnatelj slovenske gimnazije v Celovcu dr. Pavle Zablatnik. Ob tej priložnosti so naši predstavniki tudi spregovorili o položaju koroških Slovencev v Avstriji. Tako je dr. Zwitter med drugim poudaril, da je že dovolj zavlačevanja pri uveljavljanju pravic koroških Slovencev in da je internacionalizacija našega vprašanja edini izhod, ki pa je avstrijskim uradnim krogom zelo neprijeten. Zavrnil je avstrijske trditve, češ da so pravice koroških Slovencev praktično rešene. Da temu le ni tako, je dr. Zwitter podkreplil z dejstvom, da Slovenci pred uradnimi oblastmi ne morejo govoriti v materinščini in da razen v šolstvu nimajo predstavnikov v državnih oblasteh.

S slovesnosti na Ravnah so Zveznemu izvršnemu svetu poslali protestno pismo, v katerem zahtevajo, da Avstrija na konkretna vprašanja iz jugoslovanske note, odgovori s konkretnimi odgovori.

ČESTITAMO

V sredo 18. decembra 1974 sta v slavnostni dvorani dunajske univerze za doktorja prava promovirala Avgust Brunnik in Ferdinand Velik. K temu uspehu obema iskreno čestitamo.

s knjižnim darom in z lepim albumom s slikami iz Pohorja in Karavank, ki predstavlja lep in trajen spomin na lepe kraje in dobre ljudi, ki smo jih spoznali v teku naših planinskih srečanj.

Večer so nam popestrili z diapredavanjem, ki ga je imel prof. Šostarič. Videli smo čudovite slike iz slo-

Uspešen pevski seminar SPZ v Dobrli vasi

Slovenska prosvetna zveza je preteklo soboto in nedeljo pri Rutarju v Dobrli vasi priredila pevski seminar za pevke in pevce mešanega pevskega zbora Podjuna, ki deluje v okviru SPD „Edinost“ v Pliberku. Seminarju pa so prisostvovali tudi nekateri zborovodje drugih zborov, ki so prišli da se strokovno izpopolnijo.

SPZ je seminar organizirala na pobudo zborovodje zbora Podjuna Otta Wutteja, kar je zelo razveseljivo, saj je pobuda, ki pride s strani pevskega zbora vedno boljša kot iniciativa od zunaj. Zato se je SPZ takoj povezala z Zvezo kulturno prosvetnih organizacij Slovenije, ki je za soboto in nedeljo v Dobrli vasi poslala profesorja Lojzeta Lebiča in prof. Sama Vremšaka, ki sta seminar strokovno vodila. Pri vodstvu pa sta jima pomagala tudi Vladimir Prušnik in Otto Wutte. Uvodoma je gostja v imenu zbora pozdravil ravnatelj Herman Germ, v imenu SPZ pa tajnik Andrej Kokot, medtem ko se je ob zaključku seminarja zahvalil podpredsednik Tomaž Ogris.

Seminar je strokovno povsem dosegel svoj namen in je zbor Podjuna v teh dveh dneh pridobil mnogo tako strokovno kot pri oblikovanju svojega repertoarja, ki ga je zbor imel kot osnovo za delo na seminarju.

Tu je treba izreči zahvalo strokovnjakom Lebiču in Vremškaku in seveda tudi Vladimiru Prušniku in Otlu Wutteju ter vsem pevkam in pevcem, ki so se udeležili seminarja in marljivo sodelovali. Ne nazadnje pa zahvala velja tudi Slovenski prosvetni zvezi, ki je omogočila, da je do izvedbe seminarja prišlo.

Rožanska ljudska pesem na koncertnem odru

Št. Jakob, nekoč staro kulturno središče Roža, se zopet lahko ponosa z lastnim domačin pevskim zborom, ki je bil ustanovljen pred enim letom. 5. januarja bomo pevci stopili prvič na oder. Ob tej priložnosti bomo izdali ustrezno koncertno knjižico, ki bo dala izčrpen vpogled v naše delovanje, v naše zamisli glede koncertnega sporeda ter pete snovi. Takole se v njej pevci predstavljamo občinstvu:

„Ljubezen in veselje do domače pesmi sta nas spodbudila, da smo v Št. Jakobu ustanovili nov pevski zbor. Težko je bilo naše okorne jezike in grla dvigniti na malo višjo raven. Zdaj je za nami blizu 50 pevskega vaj in naši glasovi so se toliko izurili, da lahko tudi na odru zapojemo to, kar nam je pri srcu. Naše rožanske pesmi izvirajo iz korenin kmečkega življenja, peli so jih naši dedje in babice in nam tudi zato ugajajo, saj smo zrasli iz domače zemlje. Vse pesmi v drugem delu sporeda so našle svojo pot na koncertni oder na našo pobudo. S tem smo nakazali svojo programsko usmeritev, oživilje in ohranjanje naše narodne pesmi, ki je volec čutenja in mišljenja domačega človeka ter priča ljudske kulture; za žalost naglo in po krivici tone v pozabo...“ Poleg koncertnega sporeda s ponatisnjem besedilom ter komentariji nudi koncertna knjižica

CENJENIM BRALCEM

Kot druga leta, tako tudi letos prilagamo stenski koledar s prošnjo, da listu ohranite zvestobo tudi v novem letu ter ga pomagate krepiti in širiti s sodelovanjem in pridobivanjem naročnikov.

Zaradi praznikov bo naslednja številka izšla v petek 3. januarja prihodnjega leta.

Uredništvo

ZAHVALA

Prisrčno se zahvaljujem vsem, ki ste se me spomnili ob moji šestdesetletnici.

Nekdanjim soborcem in sodelavcem, prijateljem in znancem na Koroškem voščim srečno in uspešno 1975. leto.

Pavle Žaucer - Matjaž

Loče nad Baškim jezerom

Jesen je čas poslavljanja. Slovo jemljejo topli in dolgi dnevi poletja. Narava se počasi pripravlja na zimski čas oziroma na počitek. Prav tako je tudi z našim življenjem, ki je podvrženo podobni dejavnosti.

To jesen so kar štirje domačini vzeli slovo od nas. Prvi te četvorice je bila 79-letna Marija Knaflič rojena Uršič. Njeno življenje oz. njen zakon z Antonom Knafličem je sovpadal v tisti čas prve republike, ko je vladala največja kriza. Skromen zaslužek, po navadi pa samo podpora, sta narekovala trd boj za življenjski obstoj. Tako je bilo včasih, danes pa je k sreči starih ljudem bolje preskrbljeno. Tudi Knafličeva Mojce si je na stara leta uredila v občinski sta-

novanjski hiši majhno, a prijetno stanovanje. Ko je bila še mlada in samska, se je aktivno udeleževala pri Slovenskem izobraževalnem društvu „Jepa“ v Pečnici s sedežem v Ločah. Nešteto vlog je odigrala suvereno in z lepo tekočo govorico. To spretnost si je pridobila pri branju društvenih in mohorjevih knjig. Knjige so ji bile najzvestejše prijateljice. Ljudje se je spominjajo kot zavedne Slovenke. Za njo žalujejo trije sinovi in hčerka. Dva sinova sta v tujini, eden celo v daljni Avstraliji.

V začetku septembra smo spremili k zadnjemu počitku pri vseh priljubljenih Evo Löcker, rojeno Reichmann s Hriba. Dosegla je 79 let starosti. Rajna je bila tiha in darežljiva faranka. Najbolj jo bo pogrešala hčerka Traudi.

7. septembra nas je za vedno zapustil Valentin Stissen iz Bač. Kmetoval je z ljubeznijo pri p. d. Rejovcu. In ker novi čas terja hitrejši razvoj in sodobno gospodarstvo, je prepustil skrb za posestvo najstarejšemu sinu. Za pokojnim žalujejo dve hčerki in dva sinova z družinami.

Ob koncu septembra pa so fami zvonovi spet žalostno zapeli v slovo; tokrat Ani Jellenigovi roj. Glantschnig iz Dobja. Pri njeni boleznii je bil ves trud zdravnikov zaman. Umrla je v 76. letu starosti. Za njo žalujejo sin z družino in hčerka. Čeprav je v njeni hiši visela znana plebiscitna slika, pa je vedno priznavala, da se je koroškim Slovincem delala velika krivica. Znala je razlikovati med krivico in resnico. Ohranili jo bomo v lepem spominu.

Slovensko prosvetno društvo v Borovljah vabi člane in prijatelje na

DRUŽABNI POPOLDAN

v četrtek 26. decembra 1974 (na Štefanovo) ob 14.00 uri v gostilni pri Pošti v Borovljah. Sodelujeta: moški pevski zbor SPD iz Loge vasi in „Tržiški vokalno instrumentalni ansambel“ iz Tržiča.

Srečali se bomo v prijetni slovenski družabnosti in zato vabimo, da se naše prireditve udeležite v čim večjem številu.

Odbor

Slovensko prosvetno društvo „Danica“ v Št. Primožu vabi na predavanje inženirja Blaža Singerja

„O gospodarsko socialnih problemih koroških Slovencev iz vidika domačih razmer“

v soboto 21. decembra 1974 ob 20. uri pri Uranku na Veselah.

Prisrčno vabljeni!

Slovensko prosvetno društvo „Drabosnjak“ na Kostanjah vabi na predvajanje slovenskega barvnega filma

CVETJE V JESENI

v nedeljo, 29. decembra 1974 ob 14. uri v čitalnici občinske hiše v Vrbi ob Vrbskem jezeru.

Izrabite to edinstveno priložnost in pridite v čim večjem številu.

Društveni odbor

SKD v Globasnici vabi na

● PLES NA ŠTEFANOVO — SILVESTROVANJE, 26. decembra ob 20.00 uri pri Šoštarju v Globasnici. Igrajo „Veseli Rožani“

● 2. PODJUNSKI PLES, v nedeljo 5. januarja ob 20.00 uri pri Šoštarju v Globasnici. Igra ansambel „Fantje iz Podjune“

● PLESNI TEČAJ, ob nedeljah popoldne pri Šoštarju v Globasnici. Prijave takoj na naslov: Luka Hudil, 9142 Globasnica

Slovensko prosvetno društvo „Radiše“ vabi na predavanje

„RADIŠE V PESMI IN SLIKI“

v soboto 28. decembra 1974 ob 20.00 uri v dvorani pri cerkvi na Radišah. Tomaž Ogris bo predvajal slike o krajih in ljudeh na Radišah ter o delovanju Slovenskega prosvetnega društva Radiše.

Med predvajanjem bodo prepevali „Radiški fantje“.

K številni udeležbi vabi

odbor

Slovenska kultura v koroških nemških časopisih

V nedeljo 8. decembra je v Mestnem gledališču gostovalo primorsko dramsko gledališče z Babičovo dramatisacijo Cankarjeve povesti „Hlapec Jernej in njegova pravica“. V odlični priredbi nam je Babič posredoval Cankarjevo revolucionarno in etično-socialno obtožbo v imenu vseh hlapcev Jernejev tega sveta, ki se še danes marsikje bijejo za svojo osnovno življenjsko pravico in umirajo zanjo.

Dva dni za tem sta koroška dnevnik „Kleine Zeitung“ in „Kärntner Tageszeitung“ objavila oceni, ki ju

odlikujeta izjemno strašanska nevednost in naravno kriminalna brezbriznost.

Anonimni (!) poročevalec „Kleine Zeitung“ imenuje „Hlapca Jerneja“ dramo, o Babiču govori le kot režiserju. Če bi bil avtor tega članka prebral vsaj gledališki program, bi moral vedeti, da „Hlapec Jernej“ ni drama „slovenskega dramatika Ivana Cankarja“, temveč njegova proza, ki jo je Babič dramatisiral. Cankar sam pravi o njej: Hotel sem napisati agitacijsko brošuro za volitve, pa je nastala moja najboljša novela.

„Kako kulture pa je takšen časnikar, ki niti programa ne prebere, predno zapusti gledališki prag, da o delu samem niti ne govori! In takšen pisari kritike!“

I. P. L., ki je napisal poročilo za „Kärntner Tageszeitung“, Cankarjeve povesti še od daleč ni videl, sicer ne bi pisal takšnih neodpustljivih oslarij. Mož ima Cankarja očitno za tepeca ali kaj? Tako ti gre in napiše, da je Jernej zažgal kmetijo, se vrgel v ogenj in napravil samomor. Če bi bil ta časnikar količkaj razvit, bi spoznal iz dramatisacije same (upam,

„Nun schlägt es dreizehn!“

In den K. N. vom 14. 12. 74 findet man einen sehr „adventlichen“ Leserbrief des Herrn Karl Stukovnik (der Name soll richtig mit slowenischer Betonung ausgesprochen werden), mit der unter die Haut gehenden Überschrift „Advent, Zeit der Besinnung.“

Stukovnik hat richtig erkannt, daß der Uhrzeiger bereits „über zwölf“ schlägt. Und in der Tat schlägt es „dreizehn“, wenn man die „besinnlich-versöhnlichen“ (?) stukovnikischen Artikel durchstudiert. Er sieht den Splitter im Auge der Kärntner Slowenen, dürfte ihn aber normal nicht sehen, weil er und seinesgleichen einen mächtigen Balken im Auge haben. Es ist daher unglaublich, daß die Gegenseite (also den Slowenen) „Unverbesserlichkeit“, „scheinheilige Phrasen und Betöuerungen“, „schandlose Behauptungen“ und die „schlimmen Zeiten“ vorzuwerfen, die Kärnten seit 10. 10. 1970 (so Stukovnik) erlebt hat, weil der wesentlichste Teil dieser Schädlichkeiten auf Kreise des Mehrheitsvolkes zurückfällt, die sich ja übrigens nicht erst seit 1970 schädlich und intolerant gegenüber der slow. Volksgruppe Kärntens benehmen! Stukovnik verwechselt auch ganz offensichtlich die Schuldigen, wenn er also den Slowenen den „schwarzen Peter“ zuspielt und behauptet, daß es wohl auf der ganzen Erde keine Minderheit gibt, die sich so schädlich gegenüber dem Mehrheitsvolk verhält, wie dies bei uns der Fall ist. Das sich die Kärntner Slowenen am Verhalten der Burgenland-Kroaten ein Beispiel nehmen sollen, weil man aufgrund von Äußerungen einer bestimmten Seite des Burgenlandes einen Vorzicht der Kroaten auf die ihnen zustehenden Rechte erwartet, zeigt auch sehr deutlich was man also von den Slowenen will. Nur dürfte die Rechnung mit den Kroaten in zweierlei Hinsicht nicht aufgehen: 1. Der burgenländische Abgeordnete Robak hat nicht das Recht sich als Vertreter der kroatischen Volksgruppe hervorzutun! 2. Wurde festgestellt, daß die Bestimmungen des Staatsvertrages nicht danach erfüllt werden können, ob die eine Volksgruppe (Slowenen) keineswegs auf die ihr zustehenden Rechte verzichten will, die andere Volksgruppe (Kroaten), zumindest nach einigen Bürgermeistern, den Artikel 7 aber nicht beanspruchen möchte. Das wäre nämlich ein über Kuhlhandel mit einem internationalen Vertrag! Was den heimtückischen Überfall (1918—1920) der „Kärntner Slowenen“ auf unsere ge-

meinsame Heimat betrifft, so ist diese Behauptung eine Unterstellung, da die Slowenen Kärntens unser Land nie überfallen haben! Wenn Stukovnik auch meint, daß die „Kärntner Sache“ eine rein „inner-österreichische“ Angelegenheit sei und es daher als Höhepunkt der „Verleumdungskampagne“ bezeichnet, weil dieser Fall nun vor der UNO behandelt wird (wir hätten es anders haben können) dann zeigt er damit seine totale Unkenntnis der Verhältnisse und Gegebenheiten. Das Volksgruppenproblem Kärntens und des Burgenlandes ist keineswegs eine rein inner-österreichische Angelegenheit, weil der Staatsvertrag und somit natürlich auch der Artikel 7, von den USA, Großbritannien, Frankreich, der UdSSR und Jugoslawien unterzeichnet wurde. Sollte Stukovnik und jene Kreise Kärntens, die u. a. vorgeben, daß sie die Heimat vor den Slowenen „schützen“ müßten, glauben, man könne sich nun auf die Dauer über die Resterfüllungen des Staatsvertrages hinwegsetzen oder wie am Schwarzmarkt herumhandeln, dann könnte einmal der Umstand eintreten, daß uns die Staatsvertragsmächte diktieren, wie wir die noch ausstehenden Fragen zu regeln haben. Der Staatsvertrag enthält nämlich die Bestimmung, daß die vier Botschafter der Siegermächte der Republik Österreich das Recht entziehen können, über diese Bestimmungen weiter zu befinden und so die Sache von sich aus behandeln. Da würden dann vermutlich mehr als 205 zweisprachige Ortstafeln herausschauen!

Was die Erwähnung des „kleinen Jubiläums“ der Volksabstimmung am 10. 10. 75 betrifft, so habe ich schon 1969 vorgeschlagen, die Art der Gedenkfeiern dem Zeitabstand entsprechend (55 Jahre) zu normalisieren, da besonders die Feiern der letzten Jahre für das Land und beide Volksteile (sollen sie friedlich miteinander leben) eine Zumutung waren. Eine Zumutung deshalb, weil sie nur der Aufschaukelung von Emotionen, alten Vorurteilen und Gegensätzen, sowie dem Feindbild Deutsche-Slowenen allgemein, dienen. Soll man den 10. 10. aber im Sinne Dr. Stainachers begehen, bezogen auf sein Originalwerk über den Kärntner Abwehrkampf, dann streikt zumindest bei mir mein „österreichisches Gewissen“, da es mir nicht möglich ist einem Sieg zu gedenken, der nach Stainacher ausschließlich gegen Österreich und für Groß-Deutschland errungen wurde.

Guttenbrunner Herbert

Slovensko prosvetno društvo v Svečah vabi na proslavo

65. OBLETNICE OBSTOJA na Štefanovo, dne 26. decembra 1974 ob 14.30 uri v kinodvorani na Bistrici v Rožu.

Sodelujejo pevski zbori iz Sveč, Bilčovsa, Št. Jakoba in okolice Baškega jezera. V okviru praznovanja je ob 11. uri dopoldan na domu umetnika v Svečah odprte ateljeja akademskega kiparja prof. Franceta Goršeta.

Prisrčno vabi odbor

V a b i l o na razstavo domačih umetnikov Slikar Štefan Jožef, ki se je šolal v Velikovcu, na Dunaju in v Londonu, razstavlja slike iz domače narave.

Kmeč v pokoju Hanin Franc, razstavlja stavbe v miniaturni — cerkvice, stare mlina, kmečke hiše itd.

Razstava bo v gostilni Marije Hafner v Nonči vasi p. Pliberku. Otvoritev: v soboto 21. dec. ob 16. uri. Razstava bo odprta vsak dan do 30. 12., od 9. do 17. ure, razen ob božiču.

Vabita umetnika

Slovensko prosvetno društvo „Zarja“ v Železni Kapli vabi na

4. FOLKLORNO OBLETNICO

z novo naštudiranim programom v četrtek, dne 26. 12. 1974 (na Štefanovo) ob 13.30 uri v farni dvorani v Železni Kapli.

Sodelujejo: folklorna skupina in najmlajši člani našega društva. K številni udeležbi vabi

društveni odbor

Slovensko prosvetno društvo „Rož“ v Št. Jakobu v Rožu vabi na komedijo ruskega pisatelja N. Erdmana

„SAMOMORILEC“

v nedeljo, 29. 12. 74 ob 19.30 uri v farni dvorani.

Prisrčno vabljeni

Katoliško prosvetno društvo „Planina“ v Selah vabi na ljudsko igro

GOLIŠKI PLAZOVI ali IZ POD GOLICE

ki bo na Štefanovo, 26. decembra 1974 ob 13.30 uri v farni dvorani v Selah.

Vabljeni!

Slovensko kulturno društvo „Jepa - Baško jezero“ v Ločah vabi na predvajanje slovenskega barvnega filma

CVETJE V JESENI

v soboto 4. januarja 1975 ob 19.30 uri pri Pušniku v Ločah. Ljubitelji slovenske filmske umetnosti prisrčno vabljeni!

Odbor

Vesele božične praznike srečno in uspešno leto 1975

želi

RUTAR-CENTER

A 9141

lastniki in sodelavci tel. (04236) 381

Podjunska trgovska družba
bratje RUTAR & Co. Dobrla vas
Jauntaler Handelsgesellschaft
Geschwister RUTAR & Co. Eberndorf

Emilijan in Mara RUTAR
Dobrla vas
tel. (04236) 384

Hotel - trgovina - taberna - kopališče
Franc RUTAR Dobrla vas - Lido
tel. (04236) 220
Trgovina
Elfi RUTAR Lovanke

Supermarket in café ob Klopinskiem jezeru
Anton in Agnes RUTAR
Selo - Št. Vid, tel. (04239) 431

Gostilna - diskoteka - trgovina
Vladimir in Maria RUTAR
Žitara vas
tel. (04237) 237

Štefan in Ljudmila SIENČNIK
trgovsko in transportno podjetje
Mobil-črpalka
Dobrla vas tel. (04236) 219

CARIMPEX

IZVOZ — UVOZ — TRANZIT

KLAGENFURT — CELOVEC
GABELSBERGERSTRASSE 24 TELEFON (0-42-22) 82-4-98

Vsem delavcem in prijateljem prijetne praznike in obilo uspeha v novem letu želi

TESARSTVO

Gasser

BILČOVŠ

tel. (0-42-28) 24-19

A&O samopostrežna trgovina
gostilna s tujskimi sobami

Janko Ogris

V BILČOVŠU
telefon (0 42 28) 24 14

VSEM CENJENIM ODJEMALCEM,
GOSTOM IN PRIJATELJEM TER BIV-
ŠIM SOTRPINOM IZSELJENCEM ŽELI
VESELE PRAZNIKE IN SREČNO
NOVO LETO

VSEM GOSTOM IN ODJEMALCEM
ZADOVOLJNE
BOŽIČNE PRAZNIKE
IN OBILO USPEHOV
V NOVEM LETU!

Štefan Mlečnik

KOŽENTAVRA

- gostilna
- avtomat. kegljišče
- kopališče
- camping
- bencinska črpalka
- mizarstvo

Zadovoljne božične praznike
in uspešno novo leto!

JANEZ WEISS

KROJAŠTVO

ŠT. JANŽ V ROŽU
tel. (0 42 28) 224

Podružnica **CELOVEC**
Spittalgasse 12

tel. (0 42 22) 72 4 35

GRUSSBOTSCHAFT DES LANDESHAUPTMANNES

Das Weihnachtsfest steht wieder bevor, ein altes Jahr geht seinem Ende zu. Es war ein gutes Jahr 1974, für Kärnten und für seine Bevölkerung. Fast in allen Wirtschaftsbereichen überdurchschnittliche Zuwachsraten und einen Grad der Vollbeschäftigung wie nie zuvor — das ist schon etwas, worauf wir alle zusammen stolz sein können. Daß es den Kärntnerinnen und Kärntnern jedes Jahr ein bißchen besser geht und jeder der arbeiten will auch arbeiten kann ist ja auch die wichtigste Zielsetzung unserer Landespolitik. Einer recht erfolgreichen Landespolitik, glaube ich, weil sie sich an den Bedürfnissen des Einzelnen und den Erfordernissen der Gemeinschaft orientiert. So wollen wir es auch 1975 halten. Helfen Sie uns dabei, liebe Kärntnerin, lieber Kärntner!

Allen unseren Landsleuten entbiete ich ein frohes Weihnachtsfest und ein glückliches neues Jahr.

Leopold Wagner

Zadovoljne božične praznike ter
uspešno novo leto želi vsem
občanom, prijateljem in
znancem

ALBERT SADJAK
župan v Globasnici

Za praznike mnogo zadovoljstva
in obilo uspehov v novem letu

ŽELI

DR. FRANCI ZWITTER
ODVETNIK
Celovec, Bahnhofstraße 38

PRIJETNE PRAZNIKE
IN USPEŠNO NOVO LETO

GOSTILNA PRI

„Tišlarju“

DRUŽINA GABRIEL

ŠT. JANŽ v R.
p. Svečna vas
tel. (0-42-28) 248

ZADOVOLJNE BOŽIČNE PRAZNIKE
IN SREČNO NOVO LETO

ŽELI

Mihael Antonič

TRGOVINA
GOSTILNA
STISKALNICA ZA SADJE

REKA PRI ŠT. JAKOBU V ROŽU

Vsem pevkam in pevcem ter prijateljem
naše pesmi prijetne praznike in
zadovoljno novo leto želijo

PEVOVODJE
SLOVENSKE PROSVETNE ZVEZE
IN VČLANJENIH DRUŠTEV

Prijetne božične praznike in mnogo
uspehov v novem letu želi vsem
občanom, prijateljem in znancem

HERMAN VELIK
ŽUPAN V SELAH

Vsem cenjenim odjemalcem,
znancem in prijateljem želi

vesele praznike in srečno
novo leto

Gašper Ogris - Martič

TRGOVINA V BILČOVŠU
tel. (0-42-28) 24-18

Vesele božične praznike in srečno novo
leto 1975 želita vsem sorodnikom, pri-
jateljem in znancem

Jernej in Antonija Čebul
z družino
Kamnik

Wir alle brauchen

Strom

Wir erzeugen ihn und bauen Kraftwerke nicht um des Bauens Willen sondern damit Sie jederzeit genug Strom haben. Kraftwerksbauten haben aber auch eine Verbesserung der Infrastruktur zur Folge.

Österreichische Draukraftwerke AG

Vsem članom in prijateljem lova prijetne praznike in bogat lovski blagor v novem letu 1975 želi

Klub prijateljev lova

SLOVENSKO PROSVETNO DRUŠTVO V BOROVLJAH

želi vsem članom prijateljem in somišljenikom vesele božične praznike in uspeha polno novo leto

ODBOR

VESELE BOŽIČNE PRAZNIKE IN SREČNO, USPEHOV POLNO NOVO LETO 1975 ŽELIMO VSEM PRIJATELJEM TUKAJ IN V DOMOVINI

DRUŽINA INŽ. ČISTIMIR BAUER ZELTWEIG

Podjetje za električne instalacije vseh vrst in izdelavo modernih stikalnih naprav

STROKOVNA ELEKTROTRGOVINA

Ing. T. Schlapper

ŠT. JAKOB V ROŽU
tel. (0-42-53) 216

želi vsem odjemalcem in naročnikom vesele božične praznike in srečno novo leto

Izbor za mladino iz slovenske književnosti

Iz bogate zaloge knjig za mlade bralce navajamo naslednji izbor, da vam olajšamo izbiro darila za otroke.

- Ivan Cankar: **ČRTICE**, izbor najlepših tovrstnih stvaritev, 160 str., ilustr. pl. 45
  - Leopold Suhodolčan: **SKRITI DNEVNIK**, mladinska povest, 160 str., br. 28
  - **KOROŠKE PRIPOVEDKE**, zapisala Vinko Möderndorfer in Josip Šašel, 160 str., ilustr. br. 28
  - Janko Moder: **VESELE PESMICE** za najmlajše, barvna slikanica, 12 str., kart. 35
  - Josip Jurčič-Janko Kersnik: **ROKOVNJAČI**, zgodovinski roman, 200 str., ilustr. br. 35
  - Fran Levstik: **OTROŠKE PESMICE**, izbor, 80 str., ilustr., kart. 28
  - **HVALEŽNI MEDVED**, koroška narodna pripovedka, barvna slikanica, 16 str., br. 22
  - Lojze Kovačič: **MOŽIČEK MED DIMNIKI**, barvna slikanica, 24 str., kart. 40
  - Branka Jurca: **ČUJ IN KATKA**, otroške zgodbe, 96 str., il., br. 55
  - Fran Milčinski: **BILO JE NEKOČ**, izbor pravljic, 104 str., ilustr., br. 28
  - Lajze Zupanc: **POVODNI MOŽ V SAVINJI** in druge pripovedke, 96 str., ilustr., br. 22
  - **SLOVENSKE BASNI**, izbor pesmic in zgodb o živalih, 104 str., il., br. 18
- Posamezne knjige lahko naročite tudi po pošti.

Vsem ljubiteljem slovenske knjige prijetne praznike in mnogo uspehov v novem letu!

KNJIGARNA „NAŠA KNJIGA“ CELOVEC WULFENGASSE

Vesele božične praznike in uspešno novo leto želi vsem občanom klub

**„Enotna lista“
Pliberk**

Prijetne božične praznike in srečno novo leto

želi

DR. PAVEL ZABLATNIK

ravnatelj Državne gimnazije za Slovence v Celovcu

Vsem naročnikom prijetne praznike in obilo sreče v novem letu

TISKARNA

Drava

BOROVLJE - PODLJUBELJ

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem | glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt — Celovec, Gasometergasse 10, tel. 32-5-50 — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec — Borovlje.

Vesele božične praznike in srečno novo leto 1975 z željo za dobro sodelovanje tudi v bodoče

Erwin Münch

trgovina z drvimi in premogom

CELOVEC - KLAGENFURT
Villacher StraÙe 187

Ein frohes Weihnachtsfest und ein gesundes neues Jahr wünscht allen Mitgliedern und Kunden die

KONSUM

Genossenschaften
Klagenfurt

Vesele božične praznike in srečno, uspehov polno novo leto 1975

želiyo svojim
odbornikom,
članom
in prijateljem

Posojilnice

BILČOVŠ
BOROVLJE
CELOVEC
DOBRLA VAS
GALICIJA
GLINJE
GLOBASNICA
HODIŠE
ŠT. JAKOB v Rožu
ŠT. JANŽ v Rožu
KOSTANJE
KOTMARA VAS
LEDINCE
LOČILO
MARIJA NA ZILI
PLIBERK
PODLJUBELJ
PODRAVLJE
SELE
SLOVENSKI ŠMIHEL
ŠKOFIČE
ŠMARJETA v Rožu
ŠMIHEL pri Pliberku
ŠTEBEN pri Beljaku
ŠT. TOMAŽ
VELIKOVEC
VOVBRE
ZILJSKA BISTRICA
ŽELINJE
ŽELEZNA KAPLA
ŽVABEK

ki opravljajo vse Vaše
denarne posle in Vam nudijo
vse ugodnosti

- Stanovanjskega varčevanja
- Premijskega varčevanja
- Varčevalnih pisem in
- ugodnih kreditov

Kmečko gospodarske zadruge

BOROVLJE
BRNCA s poslovalnico
RATENČE
DOBRLA VAS
GLOBASNICA
ŠT. JAKOB v Rožu
ŠT. JANŽ v Rožu
PLIBERK s poslovalnicama
ŠMIHEL in
ŽVABEK
PODRAVLJE
ŠKOFIČE
BELA-ŽELEZNA KAPLA

ki Vam dobavijo vse
gospodarske potrebščine
po najugodnejših pogojih

Živinorejske zadruge

GLOBASNICA
LIBUČE
ŠT. PRIMOŽ
ŽITARA VAS

**Podporno
društvo
proti požarnim
škodam
v Selah**

Južnokoroška gospodarska zadruga Sinča vas

Južnokoroška semenarska zadruga

Zveza slovenskih zadrug v Celovcu

Zima

Zima spušča se z goré,
z njo sneženi so možjé.
Kljukast nos ima leden,
v malhi nese mráz strupen.
na doline, strmi breg,
iz rokavov stresa sneg.

Jaz pa v kožuh sem zavít,
pojdi, Zima, se solit!
Tu na klancu je živó,
da nikoli še takó,
smeh nas druži, šala, vrisk,
s sankami gremo kot blisk!

DVANAJST BRATCEV

Na travniku je vladala v tistih časih strážanska zmeda. No, saj ne rečem, da je bil majhen, toda za vse, ki so gostovali na njem, pa prav zares ni bilo prostora. Tu je bila namreč burja, ki je nagajala rožicam, ptički so se lovili z vetrom in sonce je barvalo zeleno listje rumeno in rdeče. Nesrečni zgagi vročina in mráz sta si bili v laseh od jutra do večera, oblaki so godrnjali nad dežjem, ki se je venomer obešal nanje, zoreče sadje in rumeno žito pa so si tiho šepetali pravljice. Da ne govorim o drobnih, belih snežinkah, ki so sem in tja prekrile travnik in ponagajale vsem po vrsti.

Pa se je pripelo na travnik nekega dne dvanajst razigranih bratcev. Najstarejšemu je bilo ime Januar, za njim pa so se zvrstili še vsi drugi — prav tja do najmlajšega — Decembra. Ljudje so jim rekli „meseci“. Ko so ugledali neugnani živ-žav na travniku,

so veselo poskočili in Januar je brž predlagal: „Razdelimo si no tele razgrajče!“ Že je segel po burji, mrazu in snežinkah. Julij je pričel tlačiti v vrečo sonce in vročino. „O, še nama kaj!“ sta se razjezila nanj Junij in Avgust in brž planila iz njive z zorečim žitom. Maj se je že v nekaj minutah spoprijateljil z zelenjem in cvetovi, September pa se je odločil za zoreče sadje.

V tem ije nenadoma zrasel sredi travnika strahovit prepir. Januar je namreč zalotil Februarja, ki mu je pravkar izmaknil iz vreče velik kup snežink in kos mraza. „Ti bom že pokazal, ti sraka fatinska,“ se je drl na vso moč in ubogo fatinsko srako stresel za ušesa tako močno, da sta Februarju na mestu odpadla dva dneva in je ostal le še z osemindvajsetimi. Potem je še vedno godrnjaje jel pobirati naokrog raztresene kose mraza in snežinke.

Medtem se je odločil Marec in si oprtal na rame spomladanske vetrove, April in November pa sta si lepo po bratsko razdelila dežek, ki je — nepredvidnež — pokukal izza oblakov. Oktober z rdečim nosom je seveda obral najlepše grozdje iz vinogradov in se že obližoval ob misli na slastno vino, ki bo privrelo iz njega.

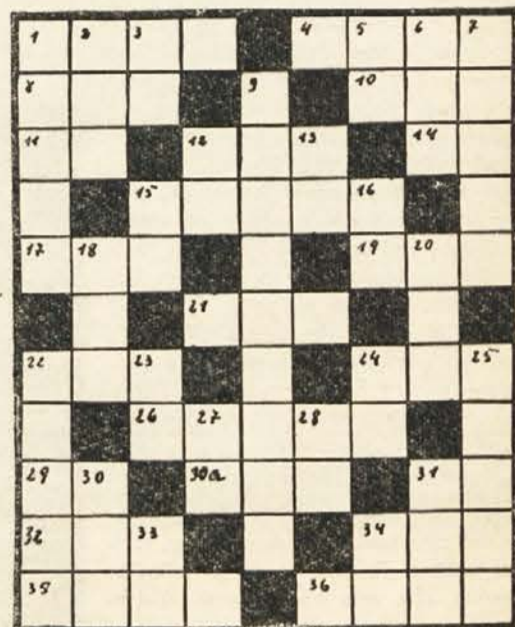
Praznih rok je ostal le še najmlajši — Decembar. Malo žalostno in malo jezno je opazoval starejše bratce, ki so ga — reveža — odpravili, komorkoli je iztegnil roko. Nekajkrat jo je dobil celo po prstih in zato se je raje stisnil v kot in tam kupal mulo.

No, končno so bratci do vrha napolnili vreče, žepa in bisage in se pričeli odpravljati domov. Decembar je brž pogledal naokrog: ni bilo, da bi človek obupal. V jarku ob potoku je našel košček mraza, ki se je odtrkljal med preprirom iz vreče Januarja, pod grmom je ležalo za pest snežink. Potem si je napolnil torbico z uvelim listjem in iztisnil iz zapoznelega oblaka še prgišče dežja. Le sonca ni našel nikjer. Prav vsega so mu odnesli bratci izpred nosa. Pa nič ne de. Jim bo že izmaknil tu pa tam kak žarek, kadar ne bodo posebno skrbno pazili nanj. Kaj pa leži tamle? Poglej, poglej! Bratci so čisto pozabili na Dedka Mraza! Veselo si ga je stlačil globoko za suknjič. Zdaj pa bo dovolj. Pomel si je premle roke, si oprtal torbico in jo ucvril za starejšimi bratci, kolikor so mu dale noge.

Travnik pa se je po dolgem času spet pogreznil v mir...

Križanka za otroke

Tudi tiste naše male prijateljce, ki se radi bavijo z reševanjem ugank, hočemo razveseliti ter smo jim za praznike pripravili križanko. Pri reševanju vam želimo mnogo zabave in uspeha, poleg tega pa še srečo pri žrebanju, ko bo šlo za razdelitev lepih nagrad. Med tiste, ki nam boste pravočasno poslali pravilne rešitve, bo namreč žreb razdelil tri lepe slovenske knjige. Rešitve pa nam pošljite najkasneje do 10. januarja 1975 na naslov: Slovenski vestnik, Gasometer-gasse 10, 9020 Klagenfurt - Celovec.

Vodoravno: 1. dviganje, porast; 4. najmanjši delec snovi; 8. zgoden; 10. tuj izraz za smučke; 11. igralna karta; 12. potomec; 14. oranje; 15. majhen vol; 17. oče; 19. sanje; 21. število; 22. del posode; 24. nasprotje od noči; 26. punčka, nastopa v lutkovnem gledališču; 29. kravji glas; 30a. nam pripravlja važno živilo; 31. enaka soglasnika; 32. daljše časovno obdobje; 34. poželenje; 35. del stopala; 36. prileten.

Navpično: 1. koroška reka; 2. naselje; 3. veznik; 5. avtomobilska oznaka Trsta; 6. del obraza; 7. moško ime; 9. konec leta; 12. oblika pomožnega glagola, množ.; 13. nikalnica; 15. okrajšava za vojno akademijo; 16. Koroški Slovenec, okr.; 18. bodica; 20. številka; 22. moško ime, tudi naslov Jurčičeve povesti; 23. pijača starih Slovanov; 24. pritrdilnica; 25. državni uradnik, ki sestavlja in potrjuje uradne listine; 27. upanje; 28. Koroški koledar, okr.; 30. naprava, ki nam kaže čas; 31. pod; 33. površinska mera; 34. okrajšava za starejši.

LOJZE ZUPANC

PRAŠIČEK IN DESET BRZOSTRELK

Zadnjo zimo okupacije je trda predla tudi Nemcem na Gorenjskem, kjer so se sploh še držale njihove postojanke. Počasi so se tudi oni nasitili vojne, ker so vedeli, da jim hiše in družine v Nemčiji razbijajo zavezniška letala. V okupiranih gorenjskih vaseh pa so jih iz dneva v dan uspešneje napadali in preganjali hrabri partizani. Nič več Švabi niso bili varni življenja. Brž ko so zapustili utrjene postojanke, je bilo že po njih.

Tudi hrane proti koncu vojne ni bilo več toliko kot v prvih letih okupacije, dokler so bili še na vrhuncu moči, dokler so lahko še brezskrbno odhajali na hajke, požigali slovenske vasi in kmetom kradli živež in živino.

Nekako tako se je godilo tudi nemškemu vojakom, ki so se zabarikadirali v trziški postojanko, zato je njihov poveljnik nekega dne ukazal desetim vo-

jakom, naj odidejo v bližnjo vas Paloviči, kjer naj kmetu zaplenijo prašiča, da bodo za novoletni obed imeli pečenega prašička.

Rečeno — storjeno! Na starega leta dan se je deset z brzostrelkami oboroženih Švabov odpravilo v Paloviče, kjer so ustrahovali kmeta, da jim je „poklonil“ edinega pitačca. Grozili so mu z internacijo, češ da ima zveze s partizani, če bi jim prašiča ne dal.

Tistega dne pa se je v hosti nad Paloviči utaborila partizanska četa, ki je bila tudi lačna, kajti borci so bili že nekaj časa brez hrane. Komandir čete je poslal tri borce v Paloviče, naj si pri tamošnjih kmetih izprosijo vrečo krompirja in pehar moke za močnik. Partizani so odšli, a še preden so prišli v vas, so že od daleč zagledali Nemce, ki so pred svinjakom klali zaplenjenega pra-

šiča, da bi ga odpeljali v Tržič.

Partizani so se previdno približali kmetiji in najprej „položili“, stražarja, ki so ga bili Švabi pustili pri brzostrelkah, prislonejenih na podstenje kmetove hiše, nato pa iz zaplenjenih švabskih brzostrelk užgali po vsiljivih gostih ob zaklanem prašiču. Nemci so jo ucvrili v takšen dir, da bi jih ne ulovil sam hudir! Partizani niso videli drugega kot njihove podplate. A ušel jim je en sam, vsi drugi pa so preretani od krogl obležali nedaleč vstran.

Gospodar je bil tako srečen, da je partizanom podaril vrečo krompirja in pehar moke, za nameček pa jim je dal še polovico zaklanega prašička.

Tako so naslednji dan imeli za novoletni obed svinjsko pečenko partizani, ki so se še bolj ko novoletnega kosila veselili desetih brzostrelk, ki jih je Švabom zaplenila hrabra trojka.

STONE SVETINA

259

UKANA

TRETJA KNJIGA

Nekaj časa sta molčala. Potok se je igrivo pretakal skozi goščavje in se penil v temo tolmunov. Na obrobju hribovja pa je še vedno divjal boj.

Stotnik je pogledal majorja. Njegov obraz je bil mrk in razbolen kot pri ljudeh v zadnjih urah smote.

Z njeno smrtjo je nekaj umrlo tudi v njem. Za njeno senco je videl privid — sprevid senc. Kdove koliko ljudi je uničil? Čeprav jih ni bilo veliko, na katere je streljal sam. Zakaj je to počel? Da leži Nemčija v razvalinah in da zdaj čaka nemški narod gorje, ki so ga Nemci prinesli drugim narodom?

Obrnil se je k stotniku in mu rekel:

„Svinja sem, Erich. Tudi vas bi pustil umreti tako, kot sem njo — za višje cilje, kot pravite. Mene pa general... Njega pa še kdo drug, višji od njega... Kdo ima ključ za razumevanje višjih ciljev? Komu je dana pravica voditi usodo ljudi v imenu teh višjih ciljev? In kaj so ti višji cilji? Drug drugega pehamo v prepad, da bi ohranili sebe. Toda tudi sami padamo in v kralkem se bomo raztreščili, da nas ne bo sestavil nihče več takšne, kakršni smo bili v resnici. Še zgodovina ne. Ker nas ne bo razumela... Samo strašen privid ji bomo, nerazumljive sanje bolne civilizacije. Zdaj se večkrat vprašujem, kakšno opravičilo imamo za to, kar smo počeli. Kaj neki bi si izmislili, da bi si sprali z rok kri? S kakšno vodo bi se očistili?“

„Kako čudno se sliši iz vaših ust, kar sem že sam razmišljal. Kako bi vam rad ugovarjal, pa vam ne morem. Še kot otroke so nas učili, da se sprijaznimo z lažmi, se z njimi tolažimo in ugovarjamo resnici. Kaj je za nas resnica? To so samo trenutki naših slabosti — takrat resnica zablesti in hitro ugasne. Vse drugo pa je laž.“

„To je pelin, ki ga bomo morali spiti vsi. Posebno tisti, ki bodo hoteli vsaj v zadnjih trenutkih spoznati našo pot v polom. Pa pustiva to, Erich! Povejte mi raje za lep in skrivnosten kraj, kjer bo ta ženska počivala v miru. Naj ji dam vsaj to, če je nisem znal obvarovati smrti...“

„Vem za takšen kraj, major. Meni je všeč, pa tudi vam bo in njej. Tam bo počivala v miru do sodnega dne, če verujete vanj ali ne.“

28

Nad cesto in reko, obdano s strmimi stenami, je visela krpa noči. Kljub temu je stotnik našel skrito mesto. Nevisoko od ceste je bila votlina, v katero se je pred letom dni, ko so bili na cesti napadeni, zatekel stotnik. Vanjo sta se preinila skozi gosto šibje. Tla v votlini so bila mehka. Zlahka sta skopala primerno jamo in zagrebala truplo. Prst sta stepala s škornji, jo nastlala z odpadlim listjem in založila s kamenjem.

„Tu naj spi v miru pred ljudmi in pred zvermi,“ je dejal Wolf.

Na cesti si je temeljito ogledal okolico. Oblika hribov nad reko, staro drevo, kjer je stečina zginila s ceste, in položaj zvezd nad gorami.

„Še se bom vrnil k njej, če mi bo le sreča naklonjena. Konec je tveganja. To je moj zadnji podvig, od sedaj me bo lahko uničil samo še slučaj in nič drugega, ker se bom vsemu izognil. In napravil bom samo tisto, v kar me bodo prisilili,“ je sklenil.

Odpeljala sta se v Idrino. Ko sta izstopala iz avtomobila, je major dejal stotniku:

„Erich, to je samo moja in vaša skrivnost.“

„Je in bo ostala,“ je odvrnil stotnik.

Šla sta v oficirski klub. Ker je bila vsa vojska v ofenzivi, so bili prostori prazni. Tu sta se pošteno napila.

„Gospod major, v tem gorovju trohni nešteto mrličev. Takih, ki jih ne bo nikdar nihče našel. Precej naših, še mnogo več njihovih...“

„Vem,“ je dejal Wolf, „vsak dan dobivam poročila. General mi je pravil, da smo jih med sedanjo zadnjo operacijo spravili s sveta že okoli dva tisoč.“

„Toda dovolite, da vas opozorim: tudi v tej ofenzivi ponavljamo napake, namesto da bi se jim izognili.“

„Pametne ljudi vedno rešuje to, kar druge pogublja. Zato sem bil vedno za to, da damo neumnim prednost, da se uničijo — če ne fizično, pa psihološko. Jaz sodelujem samo toliko, kolikor morem. Povem vam odkrito, da mi je žal naših žrtev. Na srečo smo nagnali nad partizane vse, kar nam je prišlo pod roke.“

„Vem, bil sem skupaj z vsakovrstno drhaljo. Vse jezike Evrope lahko zdaj slišiš v tem hribovju. Nemški vojski ne delajo posebne časti. Vojak sem, gospod major, toda vedno sem se zlu raje ognil, če ga nisem mogel preprečiti.“ Povedal mu je o pokolih na Poreznu, o podvigih poročnika Hartwicka in obračunavanju belih z domačini.

Wolf ga je pazljivo poslušal in dejal:

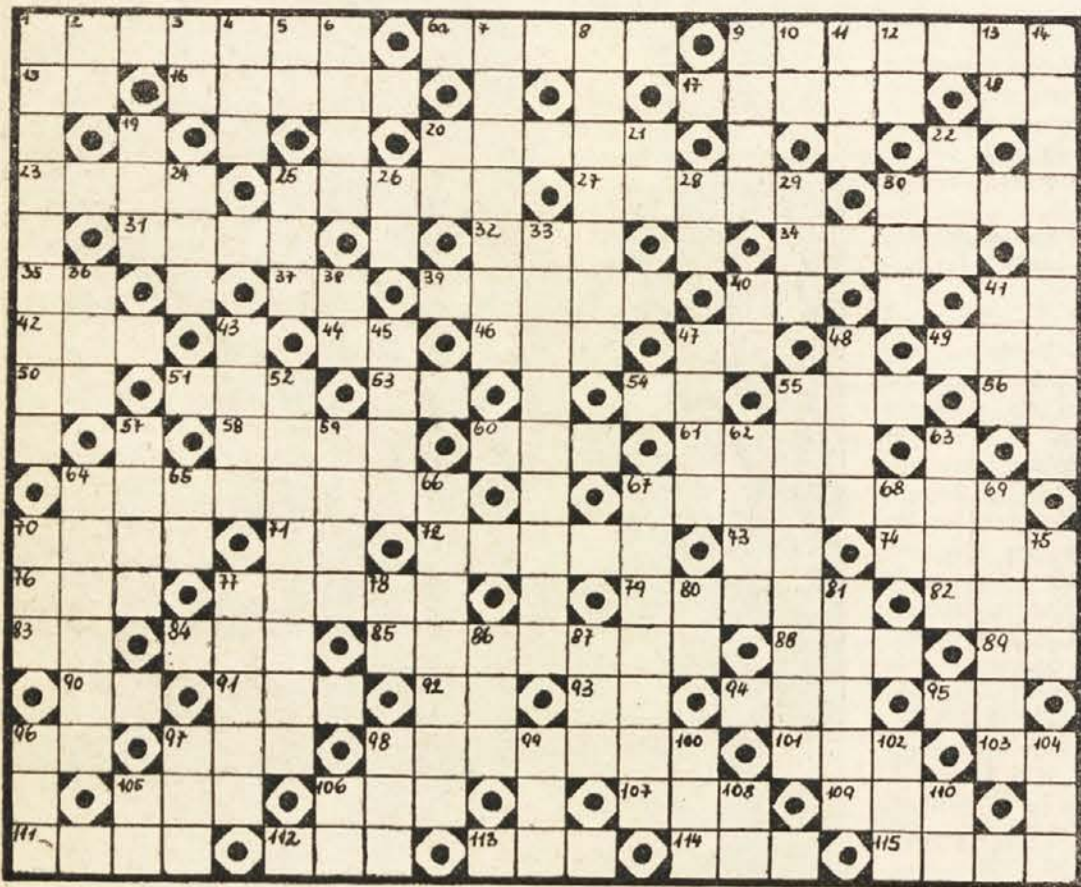
„Vse je težko, dragi Erich. Zadnje čase sem o tem mnogo razmišljal. Živimo v bolni civilizaciji. Ni samo Nemčija bolna. Boluje ves svet. Tam, kjer je mnogo strojev, postajajo stroji celo ljudje, nikdar in nikoli pa ne nastanejo ljudi iz strojev. Mašinerija industrijske civilizacije ljudi uničuje, namesto da bi od nje živeli. Požrla je nas in požrla je Nietzschejevega nadčloveka, z njegovim programom in

Nagradna križanka

Ženska lepota tu in tam

Po že udomačeni navadi tudi v letošnji praznični številki objavljamo križanko, ki bo — tako vsaj želimo — ljubiteljem „trdih orehov“ nudila dovolj možnosti, da preizkusijo svoje znanje. Da pa bo reševanje še bolj privlačno, razpisujemo pet nagrad — lepe slovenske knjige — ki jih bomo izžrebali med tiste, ki nam bodo najkasneje do 10. januarja 1975 poslali pravilne rešitve.

Vodoravno: 1. naša ožja domovina; 6a. glasbeno odrsko delo; 9. drugo ime za brzovlak; 15. oranje; 16. ovijalka; 17. žrtvenik; 18. tega leta, okr.; 20. študentska kuhinja; 23. glavno mesto skandinavske dežele; 25. divja zver; 27. poljska ptica; 30. pesem; 31. mesto v Južnem Jemenu; 32. žensko ime, tudi vrsta vrbe; 34. moč; 35. začetek abecede; 37. prislov kraja; 39. vrsta ptic; 40. starejši, okr.; 41. osebni zaimek; 42. prič, ki menda vtika glavo v pesek; 44. Ludolfovo število; 46. angleško pivo; 47. samo; 49. tuje ime za smuči; 50. znak za erbij; 51. debela odeja; 53. skrajni konec kopnega; 54. kvartaški izraz; 55. vzklík pri bikoborbah; 56. medmed klicanja; 58. moževa družica; 60. podoba golega telesa; 61. velik kos papirja; 64. smrkavci; 67. poldenitev, ki poveča nevarnost na cesti; 70. nerabljen; 71. središče vrtenja; 72. lovski okoliš; 73. pritrdilnica, ljudska oblika; 74. v številkah izražena vrednost; 76. žensko ime, tudi gora na Kreti; 77. beseda zahvale; 79. žensko ime, junakinja iz Finžgarjevega romana; 82. enaki soglasniki; 83. kazalni zaimek; 84. nasprotje od dneva; 85. navdušeno odobravanje; 88. del posode; 89. enaka samoglasnika; 90. začetnici znane francoske filmske igralke; 91. kradljivi

vec; 92. znak za aluminij; 93. egiptovski bog; 94. letenje; 95. veznik; 96. veznik; 97. nedelaven; 98. ekspedicija; 101. termin; 103. medmed bolečine; 105. zelišče; 106. število; 107. junakinja iz romana „Ukana“; 109. brez daru govora; 111. ozek kos blaga; 112. pralni prašek; 113. del voza — 114. prislov kraja; 115. vrsta plevela.

Navpično: 1. starejši izraz za prebivalca naše dežele; 2. glej 15. vodoravno; 3. pijača starih Slovanov; 4. širjava; 5. začetnici našega domačega pesnika (Čujte, zvonovi pojo!); 6. južnoameriško gorovje; 7. severnoameriška stepa; 8. slabe navade; 9. polet, vnema; 10. različna soglasnika; 11. čebelja tvorba; 12. okrajšava za primer; 13. latinski veznik; 14. domovina našega naroda; 19. pod; 20. osebni zaimek, množ.; 21. površinska mera; 22. avstrijska tiskovna agencija; 24. vzvišena lirska pesem; 25. znak za močno razstrelivo; 26. glej, okr.; 28. arabski žrebec; 29. nemški filozof; 30. poželenje; 33. mesto na Koroškem; 36. iglavec, tudi ime znanega slovenskega pesnika; 38. upanje; 40. povratni osebni zaimek; 41. del obraza; 43. cvetlica; 45. Perzija; 47. nasprotje od grdo; 48. lakota; 52. prebivalec

SKANDINAVKE

Zdrave so in močne in le malokdaj podvržene debelosti. Imajo čvrste mišice in svežo polt. Za vse to se imajo zahvaliti savni, parni kopeli v posebnih lesenih kabinah. Takšna kopel osvobodi telo taksinov, ker se močno polti. Koža postane bolj odporna in sveža, parna kopel pa vpliva tudi na duševno svežino.

ANGLEŽINJE

Zarije je značilna „polt lilije in vrtnic“. Živijo na oloku, kjer so pogosto megle. Zato so njihovi obrazi naravno rožnati, kot je tudi angleška trava sočno zelena. Vlaga pripomore k lepi, napeti in čisti polti.

ITALIJANKE

Imajo zdravo polt in lepo kožno barvo kljub pretiranemu šminkanju. Veliko so na soncu in uživajo mnogo mleka in oranž. Prav tako skrbno oblagajo obraz z različnimi sadnimi maskami.

INDIJE

Znane so po elegantni drži, gracioznosti gibov in lepi polti, ki jo ohranijo tudi v zrelejših letih. Veliko se ukvarjajo z vajami joge in zato znajo vzpostaviti ravnotežje: psihično in fizično.

JAPONKE

Lase imajo zelo goste, zdrave, ravne in močne; predvsem zato, ker uživajo veliko riž, školk, rakov in joda, ki je zastopan v mnogih živilih.

AFRIČANKE

Imajo naravno mastno kožo, zato je tudi vedno mladostna, vrhu tega pa se dnevno mažejo s kokosovim, želvinim oljem in sokom papaje. Često se kopajo — tudi trikrat dnevno — naravna masaža morskih valov pa jim zagotavlja gibčnost telesa in glad-

koroškega mesta; 55. lepotni grm; 57. nočna ptica; 59. mejna reka med Poljsko in Nemško demokratično republiko; 62. tekoča maščoba; 63. kis; 64. slika; 65. oblika pomožnega glagola; 66. reka v Burmi; 67. prigrasitev; 68. začetnici največjega slovenskega dramatika; 69. naprava za oddajanje in sprejemanje elektromagnetičnih valov; 70. sukanec; 75. grška boginja; 77. gostinski obrat; 78. okrajšava za ljudski odbor; 80. znak za radij; 81. moško ime; 86. hotel v Bovcu; 87. kratica irskega osvobodilnega gibanja; 96. namizno pogrinjalo; 97. zdravilo; 98. dalmatinski ples; 99. skupina žuželk; 100. star Slovan; 102. obžalovanje; 104. daljšo časovno obdobje; 105. predlog; 106. tega meseca, okr.; 108. enaka samoglasnika; 110. okrajšava za mlajši.

kost polti. Zelo cenijo olje morskega psa, ki baje preprečuje starost.

AMERIČANKE

Zelo so redoljubne in negovane. Tudi vifke so, ker pazijo na jedilnik. Nikoli ne uživajo omak in jedi s prežganjem. Vrhu tega se veliko ukvarjajo s športom. Imune so zoper debelost že zaradi premišljene prehrane doma in v restavracijah. Značilno za Američanko je vsakdanja nega las: veliko krtačenja in dvakrat tedensko umivanje.

Ljudska modrost nekaj božično-novoletnih vrah iz Bele krajine

● Na dan pred božičem denemo pod mizo volovski jarem, da so voli složni pri vožnji.

● Če na sveti večer komu mačka preteče pot, je tisti potem vse leto nesrečen.

● Če ženska od polnočnice grede pade, potem tisto leto ziblje.

● Na novo leto se mora dati kokošim zobati iz rešeta, da bo imela vsaka kokoš toliko jajc, kolikor ima rešeto luknjic.

● Na staro leto se zberejo možje, skopljejo jama in vanjo zakopljejo staro leto, da se več ne vrne.

● Na novo leto se po dvoru okrog hiše trosi zrnje, da raje rodi.

● Če pride na novo leto ženska prva k hiši, ni sreče. Bolje je, da pride možki, ta pa mora mirno sedeti, da koklja raje sedi, ko vali.

● Ženska, ki v novem letu pride prva na studenec po vodo, se prva poroči.

● Če na sveti večer goreča sveča pade pred zaročeno dekle, potem tisto dekle kmalu ziblje.

● Na božič se dene pod mizo metla. Če pride kak slab človek k hiši, je treba za njim pomesti in smeti vreči v ogenj, da ne bi pri hiši pustil urokov.

● Če gre ženska ob praznikih kam v goste, potem pri tisti hiši, kamor je prišla, ni tisto leto piščancev.

● Na dan pred božičem prerokujemo vreme za vse leto. Na mizo denemo 12 čebulnih lupinic in v vsako malo soli. Lupinice pomenijo mesece. Tisti mesec, ki se v njegovi lupinici sol zmoli, bo moker.

● Kakor daleč kdo gleda na božič iz hiše, tako daleč grede njegova piščeta.

● Pepel, ki na dan pred božičem ostane v peči, se spravi in se v vrečici polaga na vrat, če koga vrati boli.

● Na mizo denejo pod prt semenje in denar. Semenje zmešajo med drugo semenje v kašči, da dobi polje s tem semenom božični blagoslov, denar pa zato, da je potem vse leto denar pri hiši.

● Če na dan pred božičem opolnoči možki čez desno ramo skozi okno v hišo pogleda, vidi v njej rakev in v rakevi tistega, ki bo to leto umrl.

● Kdor na dan pred božičem po hiši bos hodi, se mu napravijo rane po nogah.

Tone Svetina: UKANA - Tone Svetina: UKANA - Tone Svetina: UKANA - Tone Svetina: UKANA - Tone Svetina: UKANA - Tone Svetina: UKANA - Tone Svetina: UKANA

voril se tako prepričljivo, da sta jima mama in Tinka popolnoma zaupali. Njegove izjave so se povsem ujemale s tistim, kar so pravili drugi „razhajkanci“.

Želja, da bi kaj izvedela o Primožu in njegovih, je tudi Ano prignala k njim. Pretkane oči kosmatega partizana z oznako komandirja na rokavu so obvisle na njej tako vsiljivo, da bi se bila najraje obrnila in odšla. Obraz in pogled sta ji bila znana. Toda skušala je premagati strah in predsodek. Tudi drugi trije so postrani, bolj mimogrede gledali vanjo, ko so nosili žlice v usta.

„Ali kaj veste o divizijskem jurišnem bataljonu?“ je dejala Ana.

Komandir se je nasmehnil:

„Ali imaš tam fanta?“

Ana in Tinka sta se spogledali, spomnili sta se na previdnost v pogovoru s tujci, na katero ju je stari Travnikar vedno opozarjal. „Kogar ne poznaš dobro, ga ne sprašuj veliko in mu ne pripoveduj ničesar, kar se ga ne tiče,“ je pravil.

„Ne,“ je dejala Ana. „Pozimi so se nekoč oglasili tukaj na smučeh. Všeč so nama bili, ali ne, Tinka? Zanima naju, kaj je z njimi.“

„Seveda,“ se je zasmejala tudi Tinka in rekla: „Obljubljali so, da bodo še prišli, pa ni o njih ne duha ne sluha.“

„Pa jih najbrž nič več ne bo. Od tistih, ki so še v obroču, bodo le redki preživeli. Še nekaj dni, pa jih bodo Nemci uničili.“

S svojimi sivimi očmi je z užitkom premerjal obe dekleti, ki sta iznenada postali prepadeni. Ker sta obmolknila, je spet vprašal:

„Kje pa imate očeta?“

„Šel je v dolino k sorodnikom po novega psa. Prejšnjega so nam ubili belogardisti.“

„Pa brate?“

Dekleti sta se spogledali. „Razhajkanci“ so bili preveč radovedni in tudi to jima ni bilo všeč, ko je vodja dejal, da bodo Nemci vse ugonobili. Partizani navadno niso tako govorili...

Tinka se je zapletla z odgovori o bratih. Ni povedala, da so partizani, temveč da delajo v mestu, ker vodji ni več zaupala.

Vstopila je mati. Pobralla je posodo z mize in rekla: „Malo jabolok vam bom dala za na pot. Tinka, pojdi jih iskat en pehar v kaščo.“

Pred vrati jo je mati počakala. Vsa zmedena ji je rekla: „Ti ljudje so mi sumljivi. Najbrž iščejo očeta. Na okno v kašči obesi belo rjuho ali pa pusti prižgano leščerbo, če bodo tu do noči, da bo vedel, da mu preli nevarnost. Pa Ani reci, da jo kličem v kuhinjo. Tudi njej so nevarni...“

Tinka je vsa iz sebe odhitela s petrolejko na vrh, kjer je nabrala pehar jabolok. Pustila je luč na dogovorjenem mestu. Da bi bili preoblečeni belogardisti? Komandir preveč in predobro pozna partizane. In tudi drugi trije nima jo na sebi ničesar, kar bi jih izdajalo, da niso pravi.

Vrnila se je v hišo.

„Tovariši, tu so jabolka, pa si jih razdelite.“ Postavila je pehar na mizo.

Komandir se je zahvalil in jo ostro pogledal. Ko se je nekoliko zmedena obrnila k Ani in ji rekla: „Mati te kličejo v kuhinjo,“ je komandir vstal in odšel z njo.

Tako sta se oba hkrati pojavila pri materi. Ostrmela je, vendar se ni zmedla. Ukazala je Ani:

„V hlev bo treba pokladat živini.“

„Mati, ali je ta vaša?“ je komandir osorno vprašal Travnikarico, kot bi zasliševal.

Zbrala je ves pogum, ga ujaljeno pogledala in dejala: „Moje sestre hči je.“

„Se mi zdi, ker vam ni prav nič podobna.“

Ana ga je sovražno pogledala in nevoljno dejala: „Zakaj pa te to zanima?“

„Ker take iščemo,“ se je zmagoslavno zakrohotal in prijel za pištolo.

Ana je vzela v roke vedro in skušala mimo njega oditi ven.

„Nikamor ne greš!“ je zaukazal.

Obstala je kot okamenela. Ton, v katerem so bile izrečene te besede, je njej in Travnikarici zaprl sapo.

Možakar se je razkoračil pri vratih in jih zaprl s svojim širokim hrbtom. Iz toka je potegnil pištolo in jo nameril Ani naravnost v prsi.

„Ti si partizanka! Videl sem te v Cerknem na milingu, tam si bila z divizijskim oznovcem. Da ali ne? Odgovori!“

„Moliš se. Sem sem se zatekla, ker mi v dolini ne dajo miru.“

„Nehajmo komedijo! Mi smo od gestapa. Že dolgo te iščemo. Nazadnje smo te pa le našli. Takoj pojdi ta obe v hišo.“

Osupli in prepadeni sta mu sledili.

V hiši so na mizi še vedno stala rdečkasta jabolka v peharju. In še vedno ni bilo konca zadrege med Tinko in onimi tremi, ki so pestovali v rokah puške. Sedaj je komandir nastopil oholo. Obrnil se je k Ani in ji dejal:

„Pokaži mi osebno izkaznico!“

Pokazala mu je ponarejeno, s podatki, ki so ustrezali temu, kar sta trdili Tinka in Travnikarica.

Komandir jo je vtaknil v torbo, iz nje pa je privlekel šop papirjev in med njimi tistega, na katerem so bili podatki o Ani z njeno sliko.

„Vidiš, to si ti,“ ji je pokazal njeno sliko, tisto, ki jo je bila dala majorju Wolfu za posebno izkaznico, s katero je hodila iz mesta na Gorenjsko...

(Nadaljevanje v naslednji številki)